

MAAK NEDERLAND BETAALBAAR

**Festival voor
gelijkheid 2026**
Hang de poster
achter het raam!

**Nicole
van Gemert**
Voedselwinsten
aanpakken!

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 4 maal per jaar.

Redactie
Lieke van Rossum, Peter Sas, Lourens van Hoorn, Joshua Versijde, Maurits Gemmink (beeld)

Vormgeving
Maurits Gemmink

Aan dit nummer werkten mee
Karen Veldkamp, Peter Verschuren, Anne-Marie Mineur, Xander Tompma, David de Vreede, Jan-Jacob Christiaanse, Hans van Heijningen

Foto omslag
Maurits Gemmink

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar: www.sp.nl/contact
Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

- 4 De actie
- 12 Column
Jimmy Dijk
- 16 Nieuw in de Raad
- 20 Pride Utrecht
- 22 Poster
- 24 Festival voor Gelijkheid
- 28 Asbest in speelzand
- 35 Column
Lieke van Rossum
- 36 Reces zonder stress
- 42 SP Jongeren
- 44 Cartoon

Nicole van Gemert
Foodwatch directeur wil openheid over voedselwinsten

Maak Nederland betaalbaar!
Jimmy en Sarah gaan door heel Nederland op zoek naar de verhalen achter de betaalbaarheidscrisis

Welgesteld en wereldvreemd
De blunders van Jetten en consorten op een rijtje

In gelul kun je niet wonen
In Amsterdam komen bewoners in verzet

Camiel Breet
Linksvoor

Breek met de betutteling
Ruud Kuin en Bart Linssen over rapport Klassenstrijd 2026

MAAK TANKEN
BETAALBAAR!

Een groep SP'ers bij het duurste tankstation van Noor-Holland? Ja, dit is de aftrap van de campagne 'maak Nederland betaalbaar' en ons eerste thema zijn de hoge brandstofprijzen. Bezoekers van het tankstation konden hun tankbon terugwinnen bij het rad van fortuin. Deze zomer zijn er meerdere acties om Nederland betaalbaar te maken. Ga naar maaknederlandbetaalbaar.nl en schrijf je in voor deze campagne.

Foto Maurits Gemmink

**FOODWATCH-DIRECTEUR NICOLE VAN GEMERT
WIL OPENHEID OVER VOEDSELWINSTEN**

**WIE VERDIENT
ER AAN ONZE
BOODSCHAPPEN?**

In de supermarkt betaal je steeds meer geld voor steeds minder boodschappen. Kiezen voor goed voedsel wordt alsmaar lastiger omdat de prijzen door het dak gaan. Maar hoe komt het dat juist Nederland zo duur is? En waarom doet de politiek hier niks aan? Nicole van Gemert komt met Foodwatch Nederland in actie tegen de macht van de voedselgiganten.

Van Gemert is sinds 2019 directeur van Foodwatch Nederland, een onafhankelijke voedselwaakhond. In die rol zet zij zich in voor het recht op gezond en veilig voedsel. Een mensenrecht dat volgens haar flink onder druk staat. ‘Verantwoord en duurzaam eten is eigenlijk alleen maar weggelegd voor mensen met een grote portemonnee,’ zegt Van Gemert. ‘Als jij in de supermarkt staat en je ziet daar een stuk vlees liggen voor vijf euro of een stuk biologisch vlees voor het dubbele, dan is het niet eerlijk om te zeggen dat het de keuze is van de consument. Want die keuze is door de prijs gewoon niet te maken.’

SYSTEEMPROBLEEM

Lange tijd werkte Van Gemert wel vanuit de overtuiging dat je verandering kan afdwingen door andere producten te kopen. Daar is ze door haar ervaringen bij Foodwatch op teruggekomen: ‘Ik zie nu steeds meer dat het niet eerlijk is dat de consument al die verantwoordelijkheid moet dragen,’ zegt ze. ‘Ik heb op dagelijkse basis te maken met de voedselgiganten die allemaal wijzen naar de consument. Die koopt het, dus produceren ze het. De consument vraagt het, dus ze moeten wel.’

Maar wie in de supermarkt staat, kiest niet vrij, zegt Van Gemert. Het aanbod, de prijzen, de reclames en de verleidingen zijn al bepaald voordat iemand een winkelwagen pakt. Zeker mensen met weinig geld hebben vaak weinig te kiezen. Gezond en duurzaam eten wordt daarmee geen normale keuze, maar een luxeproduct.

Volgens Van Gemert is dat geen toeval, maar onderdeel van een systeem waarin winst belangrijker is

dan gezondheid. ‘Aan alle kanten worden kinderen en volwassenen verleid tot junkfood. Je ziet ook dat supermarkten in achterstandswijken een heel ander aanbod hebben dan supermarkten in rijke wijken. Alles is erop gericht om jou aan slechte ongezonde voeding te krijgen.’

Voor Van Gemert gaat de strijd om betaalbare boodschappen dus niet alleen over geld. Het gaat ook over gezondheid, eerlijkheid en toegang tot goed voedsel. ‘Biologisch eten is hartstikke fijn en goed, maar het is niet de oplossing. Want het is voor mensen niet haalbaar. De oplossing is: stop met troep in eten stoppen en maak het gewone aanbod gezond en veilig!’

Betaalbaar voedsel is meer dan een kwestie van koopkracht alleen. Het gaat ook over macht. Wie bepaalt wat er in de schappen ligt? Wie bepaalt wat gezond eten kost? En wie verdient eraan als boodschappen steeds duurder worden?

DE MACHT VAN DE SUPERMARKT

‘Supermarkten bepalen eigenlijk alles,’ zegt Van Gemert. In Nederland is die macht bovendien geconcentreerd bij een paar grote ketens. ‘Albert Heijn, Jumbo en Dirk bepalen eigenlijk het hele voedsellandschap.’ Zij hebben volgens haar enorme macht om eisen te stellen aan leveranciers.

Die macht zouden supermarkten kunnen gebruiken om voedsel gezonder, eerlijker en betaalbaarder te maken. Ze kunnen leveranciers onder druk zetten om minder pesticiden te gebruiken, dierenwelzijn te verbeteren of basisproducten goedkoper aan te bieden. ➤

‘Je hebt speculanten en die verdienen aan honger. Op het moment dat zij schaarse vermoeden, gaan zij inkopen.’

Maar volgens Van Gemert gebeurt dat niet of nauwelijks.

Supermarkten beïnvloeden ondertussen wel degelijk wat mensen kopen. Met aanbiedingen, actieweken en schapindeling sturen ze het gedrag van consumenten. Als groente, fruit en gezonde producten duur blijven, terwijl ongezonde producten volop in de aanbieding zijn, is de keuze van de consument opnieuw minder vrij dan bedrijven doen voorkomen.

Het grootste probleem is volgens Van Gemert dat supermarkten geen openheid geven over hun marges: ‘Terwijl boodschappen steeds duurder worden, blijft onduidelijk wie precies verdient aan die prijsstijgingen. Supermarkten wijzen naar hogere energiekosten, hogere lonen en duurdere inkoop. Grote merken wijzen op hun beurt weer naar de supermarkten, die zo hard zouden onderhandelen dat prijzen omhoog moeten.’

OPEN DE BOEKEN

Voor Van Gemert begint de oplossing daarom bij transparantie. Supermarkten moeten laten zien hoeveel winst zij maken op producten. Juist op de dagelijkse boodschappen waar mensen niet zonder kunnen: brood, groente, fruit en andere basisproducten.

Die discussie is bovendien erg actueel. Supermarktkoepel CBL waarschuwde onlangs in een brandbrief aan het kabinet dat boodschappen volgend jaar tot wel tien procent duurder kunnen worden. De branche wijst daarbij naar hogere kosten door onder meer heffingen, minimumloonstijgingen, extra regelgeving en internationale ontwik-

kelingen. Juist daarom is Van Gemerts vraag relevant: als supermarkten zeggen dat prijzen omhoog moeten, waarom blijft dan onduidelijk hoeveel zij zelf aan die boodschappen verdienen?

Andere landen pakken dit volgens Van Gemert al wel aan: ‘In Frankrijk zijn supermarkten verplicht om te laten zien hoeveel geld zij aan een product verdienen en dan kan je als overheid ook grenzen stellen. Nederland zou daar een voorbeeld aan moeten nemen.’

Want wie boodschappen betaalbaar wil maken, moet niet alleen kijken naar belastingen of tijdelijke compensatie, zegt Van Gemert. Dan moet je kijken naar de macht en de winsten in de voedselketen. ‘In alle debatten over de prijs van boodschappen, heeft de politiek het niet over de supermarkten. Je moet echt maximale marges op levensbehoeften zetten zoals brood, fruit en groente. Daar zou de overheid een prijsplafond kunnen instellen als de prijzen te hoog worden. Zolang de politiek het daar niet over wil hebben, blijven consumenten betalen.’

DE POLITIEK LAAT HET LIGGEN

Dat de overheid niet harder ingrijpt, komt volgens Van Gemert niet doordat er niets mogelijk is. Het komt doordat de voedselindustrie veel te veel invloed heeft op het gevoerde beleid. Van Gemert: ‘Deze bedrijven zitten voortdurend aan tafel bij ministeries en het kabinet. Ze lobbyen voortdurend tegen maatregelen die hun winsten kunnen raken.’

Foodwatch probeert die invloed zichtbaar te maken. De organisatie deed een openbaarheidsverzoek om de lobby rond een verbod op kindermarketing boven tafel te krijgen. Maar openheid komt er tot nu toe niet. ‘Daar zijn we al een jaar mee bezig en het ligt nu ook bij de rechter, maar het schiet voor geen meter op. Het blijft allemaal achter gesloten deuren.’

NICOLE VAN GEMERT

Sinds 2019 directeur van Foodwatch Nederland. Studeerde Cultuur- en Wetenschapsstudies aan de Universiteit van Maastricht en werkte vervolgens onder andere als beleidsmedewerker voor de Tweede Kamerfractie van de SP en als directeur van Stichting Bont voor Dieren.

HET GOUDEN WINDEI

Elk jaar reikt Foodwatch het Gouden Windei uit: de prijs voor het meest misleidende voedselproduct van het jaar. Consumenten kunnen stemmen op producten die volgens Foodwatch mooier, gezonder of eerlijker lijken dan ze zijn.

In 2026 ging de prijs naar drie vruchtendranken tegelijk: Van de Boom, Innocent en 1 de Beste. Volgens Foodwatch gebruiken deze merken grote afbeeldingen en woorden als peer, citrus of perzik op de verpakking, terwijl de drank vooral bestaat uit appelsap, water en aroma's. In sommige gevallen gaat het om producten met wel 75 procent appel en slechts 0,1 procent perzik.

Volgens Van Gemert past dat in een bredere Nederlandse bestuurscultuur rond voedsel. Nederland vertrouwt te veel op zelfregulering. De veiligheid van voedsel wordt in hoge mate overgelaten aan de industrie zelf. Als Foodwatch melding doet van problemen, krijgt de organisatie vaak te horen dat de producent verantwoordelijk is.

Tijdens de laatste verkiezingscampagne hoorde Van Gemert veel politici praten over goedkope boodschappen. Maar daarna bleef het stil. ‘Sindsdien zie je in elk debat dat ze het laten afweten. Ze zetten nooit door. Er is niet één maatregel genomen op dit moment.’

Zelfs maatregelen waar al jaren over wordt gesproken, zoals nul procent btw op groente en fruit, komen niet van de grond. Eerst moest volgens het kabinet worden vastgesteld wat precies onder groente en fruit valt. Daarna zou de Belastingdienst het technisch niet aankunnen. Van Gemert vindt dat ongeloofwaardig. ‘Ze kunnen elke btw-verhoging invoeren met het grootste gemak, maar een btw-verlaging kunnen ze niet realiseren. Dat is natuurlijk heel raar.’

VERDIENEN AAN SCHAARSTE

Volgens Van Gemert moet de politiek ook kijken naar voedselspeculatie. Prijzen stijgen niet alleen doordat er echt een tekort is aan producten, maar ook doordat handelaren geld verdienen aan verwachte schaarste. ‘Je hebt speculanten en die verdienen aan honger,’ zegt ze.

‘Op het moment dat zij schaarste vermoeden, gaan zij inkopen.’

Ze noemt de Russische inval in Oekraïne als voorbeeld. Kort daarna was zonnebloemolie nauwelijks nog te krijgen en vervingen producenten die door goedkopere palmolie. Maar volgens Van Gemert kon er op dat moment nog helemaal geen direct tekort zijn. ‘Die oogst moest nog gebeuren. Dus je kan niet direct schaarste hebben, want de voorraad is er gewoon nog.’ Toch werd toekomstige schaarste meteen gebruikt om prijzen op te drijven.

Ook hier zou de overheid volgens haar een veel grotere rol moeten pakken. Niet alleen door naar consumenten te kijken, maar door mensen te beschermen tegen partijen die verdienen aan hogere voedselprijzen.

STIEKEM DUURDER

Ondertussen maken fabrikanten zelf ook hun producten op allerlei manieren duurder. Niet altijd door zichtbaar de prijs te verhogen, maar ook door minder inhoud in dezelfde verpakking te stoppen. ‘Krimpflatie’ heet dat. Daarnaast ziet Foodwatch steeds vaker ook ‘beknibbel-flatie’: een duur ingrediënt wordt vervangen door een goedkoper ingrediënt, zonder dat consumenten daar duidelijk op worden gewezen.

Foodwatch voert al langer campagne tegen misleidende etiketten en reclames. De organisatie stapt regelmatig naar de Reclame Code Commissie en wint zulke zaken vaak. Maar het probleem is dat er geen consequenties voor bedrijven zijn. Tegen de tijd dat er een uitspraak ligt, is een reclamecampagne meestal alweer voorbij of ligt het product niet meer in dezelfde vorm in het schap.

‘Dan zegt het bedrijf: sorry, we doen het niet meer,’ zegt Van Gemert. Maar echte gevolgen zijn er niet. ‘Daarom wil Foodwatch dat misleiding strafbaar wordt en dat bedrijven boetes krijgen als ze consumenten willens en wetens op het verkeerde been zetten. Nu is er geen enkele consequentie voor een bedrijf. Dan zou ik ook de randen van de wet opzoeken.’

HET TIJ KEREN

Toch is Van Gemert niet moedeloos. Foodwatch kiest bewust voor confrontatie met bedrijven en overheid. De organisatie onderzoekt, voert campagne, noemt namen en mobiliseert mensen. Dat werkt, zegt ze.

‘In Frankrijk zijn supermarkten verplicht om te laten zien hoeveel geld zij aan een product verdienen’

Toen Foodwatch vijftien supermarktproducten liet testen op verboden pesticiden, ontstond veel publieke druk. Volgens Van Gemert raakten mensen boos omdat het ging om producten die gewoon in Nederlandse supermarkten lagen. De petitie die Foodwatch eraan koppelde, haalde meer dan honderdduizend handtekeningen.

‘Als wij het alleen zeggen dan helpt het niet zoveel, maar als heel veel mensen iets ondersteunen, dan vinden bedrijven dat niet leuk. Ik ben er trots op dat wij een beweging rond voedsel weten te organiseren.’

En juist daarom blijft ze hoopvol. De macht van voedselbedrijven en supermarkten is groot, maar niet onaantastbaar. Zeker niet als consumenten niet langer individueel verantwoordelijk worden gemaakt, maar zich samen organiseren. ‘We moeten daarom blijven mobiliseren. Samen kunnen we het tij keren. Als ik daar niet in zou geloven dan zou ik niet bij Foodwatch werken’, besluit Van Gemert. <

Ga naar maaknederland-betaalbaar.nl en lees ‘Ons eten’, de plannen van de SP voor gezond en betaalbaar voedsel.

minder voor meer!

90g

Krimpflatiechocolade (van Alpenmelk)

NU MET EXTRA MINDER CHOCOLADE

Wij verhogen de prijzen en verlagen de inhoud

Vraag niet hoe het kan, de aandeelhouder profiteert er van!

SAMEN DE SLAPENDE REUS WEKKEN

Na de Tweede Kamerverkiezingen eind 2025 hoopten veel mensen op een andere politiek. Het permanente geruzie van het kabinet-Schoof had voor stilstand en meer problemen gezorgd. Dat jaar zagen we de slapende reus al eens ontwaken. Het waren tienduizenden apothekassistenten die door het hele land in actie kwamen voor een leefbaar loon. Historisch.

Nooit eerder kwamen apothekassistenten in actie. Nu dwongen zij een loonsverhoging van 20 procent af. Even later volgden er grote acties tegen de bezuinigingen op het onderwijs. Een Malieveld vol docenten en studenten zorgde ervoor dat de bezuinigingen werden geschrapt. Dit is wat mogelijk is wanneer de slapende reus ontwaakt.

Het is hoopvol dat de vakbonden zich meteen gezamenlijk uitspraken tegen de forse bezuinigingen van het kabinet-Jetten op de sociale zekerheid en de zorg. Daardoor is de geplande verhoging van de AOW-leeftijd nu van de baan. Maar het kabinet-Jetten wil alsnog 6,8 miljard euro bezuinigen op de arbeidsongeschiktheids- en werkloosheidsverzekering, de WIA en de WW. Daarom komen de vakbonden nu in actie. En dat is nodig. De slapende reus is ontwaakt.

Alleen samen kunnen we de afbraak van het kabinet Jetten stoppen. De vakbonden zijn verenigd. De meerderheid van de samenleving is tegen deze plannen. En het kabinet Jetten is een minderheidskabinet. Dus: wij zijn met meer!

De komende tijd komt het erop aan om samen met de vakbonden de druk op het kabinet op te voeren. Door zoveel mogelijk mensen op te roepen en mee te nemen naar de vakbondsmanifestaties. Waar docenten, studenten en apothekassistenten succesvol waren, kunnen wij dat nu ook zijn.

Want wij willen een ander Nederland. Een land waarin het om mensen gaat, en niet om snel geld verdienen. Waar inzet weer zekerheid geeft: een betaalbaar huis, goede zorg en een inkomen waar je van kunt leven. Wij kiezen voor de mensen, niet voor de winsten.

MAAK NEDERLAND BETAALBAAR!

Energie, benzine, boodschappen, huur – het leven wordt voor steeds meer mensen onbetaalbaar. En alsof dat niet genoeg is, wil dit kabinet ook nog tientallen miljarden bezuinigen op zorg en sociale zekerheid. Kamerleden Jimmy Dijk en Sarah Dobbe gaan door het hele land in gesprek met mensen die uit eigen ervaring weten hoe hard de betaalbaarheids crisis erin hakt. ‘Ach, degenen die dit soort besluiten nemen zijn degenen die zelf niet in zo’n positie zitten.’

ZWARE BEROEPEN: ‘WIE NEEMT ER NOG EEN 63-JARIGE AAN?’

Ed werkt al 43 jaar als dakdekker. Waar hij zich dagelijks inzet om zijn vak uit te oefenen, wil dit kabinet fors bezuinigen op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WIA) en de WW.

Jimmy: ‘Ed, je doet dit werk al meer dan 40 jaar. Hoe is dat?’
Ed: ‘Hartstikke leuk, maar het is ook zwaar. We zitten op de knieën, we gebruiken onze polsen, we lopen met een rol op de nek.’
Jimmy: ‘Heb je ook ongelukken meegemaakt?’
Ed: ‘Ja, tuurlijk. Ik ben zelf een keertje uitgeschoten met een stanleymes – ik had 36 hechtingen. Ik heb iemand z’n arm zien verbranden. Ongelukken zat.’
Jimmy: ‘Nu wil dit kabinet flink bezuinigen op de arbeidsongeschiktheidsverzekering. Wat betekent dat voor een dakdekker?’
Ed: ‘Dat is waardeloos. Stel je voor dat ik hier val en niet meer op het dak kan werken. Dan kom ik in de WIA terecht. En dan word ik door die bezuiniging ook nog gestraft als ik 43 jaar heb lopen rennen in Nederland!’
Jimmy: ‘Dan willen ze ook nog fors bezuinigen op de WW.’
Ed: ‘Dat is helemaal belachelijk. Stel je voor: ik heb 43 jaar gewerkt, en morgen gaat mijn bedrijf sluiten omdat het slecht gaat. Dan krijg ik maar één jaar WW. Op zo’n manier word je gestraft als je zonder jouw schuld zonder werk komt te zitten. Ze mogen zich in Den Haag kapot schamen.’
Jimmy: ‘Vinden jullie snel weer werk als dakdekker?’
Ed: ‘Wie neemt er nou nog een 63-jarige aan?’
Jimmy: ‘De vakbonden gaan binnenkort actie voeren. Wat ga jij doen?’
Ed: ‘Nou, ik sta vooraan, joh! Tegen heel werkend Nederland zeg ik: sta op voor je recht en laat je niet in de maling nemen!’

KRAAMZORG: ‘VAN 64 UUR NAAR 33 UUR PER GEZIN’

Kraamverzorgenden als Patricia zijn onmisbaar, maar hoge werkdruk en bezuinigingen zetten de kraamzorg onder druk.

Jimmy: ‘Wat vind je van je werk?’
Patricia: ‘Fantastisch! Maar het is slechter geworden. Toen ik net begon kregen we 64 uur voor een gezin. Dat is nu 33 uur.’
Jimmy: ‘Wat vind je van de geplande bezuinigingen?’

Patricia: ‘Mensen kunnen echt geen kraamzorg zelf betalen. We komen lege koelkasten tegen. Als mensen moeten kiezen tussen eten of kraamzorg, dan bezuinigen ze op boodschappen.’
Jimmy: ‘Wat is jouw boodschap aan de politiek?’
Patricia: ‘De baby’s zijn onze toekomst. Zorg dat wij ze een mooie toekomst kunnen geven. Investeer in de toekomst!’

Waarom wordt alles duurder? Wat doet Jetten? Wat wil de SP?

JETTEN MAAKT HET ERGER

In plaats van iets te doen aan de prijzen, wil het kabinet bezuinigen op zorg en sociale zekerheid. Dat zou nodig zijn omdat de kosten anders ‘onbeheersbaar’ zouden worden. Onzin: de kosten van zorg en sociale zekerheid zijn al jaren stabiel (11 tot 12 procent van het bbp).
De échte kostenstijging in de overheidsuitgaven zit in defensie – de door Trump afgedwongen hogere NAVO-norm. Die rekening wordt met bezuinigingen en een ‘vrijheidsbijdrage’ afgewenteld op de werkende klasse, terwijl miljonairs worden ontzien.
Dat is niet alleen oneerlijk, maar ook economisch dom. Mensen met lagere inkomens geven elke euro direct uit en houden zo de economie draaiende. Juist nu er torenhoge inflatie is moeten zij dus ontzien worden. Jette’s laksheid en bezuinigingen dreigen ons een economische crisis in te rommelen.

HOE HET WÉL MOET

- De SP kiest voor heel andere maatregelen:
- Geen bezuinigingen op zorg en sociale zekerheid!
 - Nationalisatie van de energiesector met zonnepanelen op alle daken en wind op zee: goedkope, schone en onafhankelijke energie!
 - Halvering van de accijns op brandstof: dat levert een besparing op van 35 tot 40 cent per liter benzine, betaald met hogere belastingen op de allerhoogste inkomens en vermogens!
 - Controleren, reguleren en blokkeren van boodschappenprijzen om de marktmacht van grote bedrijven te breken en graaiflatie tegen te gaan!

Boodschappen, energie, zorg – het leven wordt steeds duurder. Veel mensen kunnen nu al de eindjes niet aan elkaar knopen. Maar door de oorlog in het Midden-Oosten en de hogere NAVO-norm dreigt het nog veel erger te worden.

OORLOG EN GRAAIFLATIE

De kern van het probleem: door Trumps oorlog tegen Iran kunnen olietankers de Straat van Hormuz niet uit. De olieprijs stijgt, en daarmee alles wat op energie draait: transport, verwarming, landbouw, boodschappen.
Daar komt nog ‘graaiflatie’ bij. Door de snelle inflatie weten mensen vaak niet meer wat een normale prijs is aan de pomp en in de winkel. Bedrijven maken daar handig misbruik van door prijzen onnodig te verhogen. Zo jagen ze de inflatie verder aan. Zij maken overwinsten, ten koste van jou.

GEEN TIJDELIJK PIEKJE

Iran heeft met drones en raketten grote schade aangericht aan olieraffinaderijen in heel het Midden-Oosten. Het herstel zal nog maanden tot jaren duren. Daardoor blijft de inflatiegolf nog lang aanhouden.
Dit terwijl betaalbaarheid nu al voor veel mensen een groot probleem is. 6,1 procent van de huishoudens leeft in energiearmoede. Twee miljoen Nederlanders hebben moeite met het betalen van hun energierekening. En ruim een half miljoen mensen kunnen de boodschappen niet meer betalen en zijn aangewezen op voedselhulp.
Door de aanhoudende inflatie zal dit allemaal nog erger worden. Het CPB heeft aangegeven dat de armoede de komende jaren zal toenemen, al zijn precieze voorspellingen lastig door de onvoorspelbare geopolitieke situatie.

OUDERENZORG: 'VROEGER KON IK VIJF MINUTEN LANGER BLIJVEN'

We kennen allemaal de horrorverhalen: ouderen die urenlang in urine en ontlasting liggen. Roy werkt al jaren in de ouderenzorg en ziet dagelijks de gevolgen van bezuinigingen.

Jimmy: 'Hoe kijk je tegen de plannen om nog meer te bezuinigen op de zorg?'

Roy: 'Ik word er boos en verdrietig van. De zorg is steeds de klos. Als ze zo doorgaan, is er straks geen zorg meer.'

Jimmy: 'Wat heb je de afgelopen jaren zien veranderen?'

Roy: 'Het menselijke is eruit verdwenen. Vroeger kon ik tegen mijn manager zeggen: 'Ik heb vijf minuten langer gezeten bij die mevrouw, want zij had dat nodig.' Nu moet ik me verdedigen. Ik kom vaak aan het eind van mijn dag bij mijn laatste cliënt en dan ligt die persoon in de urine en ontlasting. Omdat ik gewoon niet genoeg tijd heb.'

Jimmy: 'Hoe ervaar je de waardering vanuit de politiek?'

Roy: 'Je hoort altijd: we doen het met passie! Dat doe ik ook. Maar van passie alleen kan ik niet leven. Ik kan niet naar de bakker gaan en zeggen: 'Ik betaal met passie.' Zolang waardering niet leidt tot een fatsoenlijk salaris, stelt die waardering niets voor.'

Ik heb het menselijke eruit zien glijden.

KLEINE ONDERNEMERS: 'MIJN HUIS STAAT OP FUNDA'

Jimmy is al jaren vaste klant bij kapsalon Eiddel in Groningen. Kappers zoals Eiddel werken keihard, maar door corona-schulden en btw-verhogingen hebben zij het extra zwaar. Dit terwijl ondernemers zoals Eiddel hun buurt levendig, gezellig en sterk maken.

Jimmy: 'Jij hebt mij ooit verteld dat je in de coronaperiode ondersteuning nodig had. Hoe zit dat nu?'

Eiddel: 'Eerlijk? Best wel heftig man. Ik kreeg tijdens corona geld voor de vaste lasten. Maar in september 2022 kreeg ik een brief van de overheid. Mijn boekhouder legde uit: 'Je hebt maar recht op een stukje van het geld dat je hebt gekregen, de rest niet en dat moet je binnen zes jaar terugbetalen.' Ik schrok me rot. Ik ben al vier jaar niet op vakantie geweest met mijn gezin. Elke maand betaal ik tussen de 500 en 800 euro schuld. Mijn huis staat op Funda.'

Jimmy: 'Wat moet er gebeuren voor kleine ondernemers?'

Eiddel: 'De btw mag wel wat lager. Ik zie veel kleine bedrijven wegvallen. Alles wordt steeds duurder. Wij moeten ook alles duurder inkopen. Op een gegeven moment trekken we dat niet. Ik zeg weleens voor de grap tegen mijn klanten: 'Jongens, dit is de laatste keer, ik ga stoppen!' Maar ik ga nog niet stoppen hoor. Ik ga gewoon door.'

De BTW mag ook wat lager eigenlijk vind ik.

Laat staan als er nog meer bezuinigingen komen.

GEHANDICAPTENZORG: 'NU AL BIJNA GEEN KWALITEIT VAN ZORG'

Caitlin ziet als medewerker dagbesteding in de gehandicaptenzorg dagelijks wat bezuinigingen aanrichten in de zorg. De menselijkheid dreigt uit haar werk te verdwijnen.

Sarah: 'Met wat voor soort mensen werk jij?'

Caitlin: 'Mijn doelgroep is voornamelijk EMB, dus Ernstig Meervoudig Beperkt. Mijn cliënten hebben naast een lichamelijke beperking ook een verstandelijke beperking. Ik vind het heel mooi, dankbaar werk. Je merkt het ook aan de cliënten, ook al kunnen ze niet praten, dat ze het fijn vinden als ik er ben. Je merkt aan hun gedrag en hun mimiek dat ze dankbaar zijn.'

Sarah: 'Wat vind jij van de plannen van dit kabinet om te gaan bezuinigen op de gehandicaptenzorg?'

Caitlin: 'Ik weet niet hoe we dat gaan doen. Nog meer collega's zullen in een burn-out terechtkomen. En voor de cliënten is het al helemaal erg. Ik vind nu al dat we bijna geen kwaliteit van zorg kunnen bieden, laat staan als er nog meer bezuinigingen komen. De families zien dat ook. Zij vragen ons soms wat zij voor ons kunnen doen, want zij merken wel dat wij het echt heel druk hebben. We hebben bijvoorbeeld wel een speelhal waar we activiteiten met de cliënten zouden kunnen doen, maar dat wordt dus niet meer gedaan. Omdat wij daar geen personeel meer voor hebben.'

Sarah: 'Ga jij dit werk volhouden tot aan je pensioen?'

Caitlin: 'Als dat betekent dat ik tot mijn tweeënzeventigste moet doorwerken? Nee, absoluut niet.'

WW: 'IK ZIT TOCH OOK NIET BIJ JETTEN IN DE PORTEMONNEE?'

Het kabinet wil keihard bezuinigen op de sociale zekerheid. Klaas werkte 38 jaar bij DAF, kreeg een burn-out en zit nu in de WW.

Jimmy: 'Waarom is jouw baan gestopt?'

Klaas: 'Door een burn-out, door werk en privéomstandigheden.'

Jimmy: 'Wat betekent de WW voor jouw leven?'

Klaas: 'Ik gebruik mijn spaargeld. Ik heb geregeld dat mijn hypotheek niet meer wordt afgelost, alleen de rente. Zo red ik het net.'

Jimmy: 'Je bent 64. Kom je nog aan de bak?'

Klaas: 'Werkgevers willen mij niet. "Nee, je bent te oud", zeggen ze.'

Jimmy: 'Het kabinet wil de WW verkorten naar één jaar. Hoe kijk je daartegen aan?'

Klaas: 'Dat is legalisatie van diefstal.'

Jimmy: 'Waarom noem je dat diefstal?'

Klaas: 'Omdat dat geld is wat werkgevers en werknemers samen in de pot hebben gestopt. Dat is onze portemonnee. Blijf er vanaf! Ik ga toch ook niet bij Jetten in de portemonnee zitten?'

Jimmy: 'Wat betekent dit voor jongeren?'

Klaas: 'Die moeten 28 jaar gewerkt hebben voor één jaar WW. En als hun partner meer verdient, krijg je nul. Dat kan gewoon niet!'

Jimmy: 'De vakbonden komen in actie. Wat ga jij doen?'

Klaas: 'Ik ben er elke dag bij. Zodat onze rechten behouden blijven.'

De regering moet stoppen met diefstal.

VERTEL OOK JE VERHAAL!

Heb jij ook te maken met de stijgende kosten en de asociale bezuinigingsplannen van het kabinet? Of ken je iemand die er veel last van heeft? Stuur Jimmy dan een persoonlijk bericht met je verhaal op zijn socials en wie weet komt hij langs!

TikTok: jimmydijk1985
Instagram: jimmydijksp
Facebook: JimmyDijkSP

Roos Beltman aan de slag
in Helderse gemeenteraad:

**‘IK HAD
HET ZWEET
OP DE RUG’**

In een versplinterde gemeenteraad met veel oud zeer wil Roos Beltman voor een frisse wind gaan zorgen. ‘De Helderse politiek is een slangenkuil, maar ik ben vastbesloten het goede voorbeeld te geven en voor de inhoud en het belang van de inwoners te gaan.’

Fotograaf Roos Beltman is al jaren actief voor de SP. Voor het eerst deed de afdeling Den Helder mee aan de verkiezingen en met succes: een zetel in de raad na een campagne waarin met twee lijsttrekkers werd gewerkt. ‘Daar hebben we voor gekozen omdat mijn mede-lijsttrekker Ton Schuitemaker en ik elkaar goed aanvullen. Ton is wat juridischer, rustiger en ik ben juist heel extravert. We dachten daarmee de SP goed op de kaart te kunnen zetten en dat heeft in zoverre gewerkt dat we een zetel binnengehaald hebben.’

En die is voor jou terwijl je als tweede op de lijst stond...
‘Ja, vooraf hadden we met het bestuur afgesproken dat degene met de meeste voorkeursstemmen de zetel zou innemen en dat bleek ik te zijn, tot mijn grote verrassing trouwens.’

Waarover ging het in de campagne die jou in de raad bracht?

‘Daarin stelden we de mensenlijke maat centraal. Het moet socialer in Den Helder. En we hebben veel aandacht besteed aan wonen en woningnood. In de aanloop naar de verkiezingen hebben we een zwartboek gepresenteerd vol schrijnende verhalen over schimmelwoningen, waar we veel reacties op kregen. Die problematiek moet echt aangepakt worden: iedereen moet in een gezond huis kunnen wonen. Ook kan het woningtoewijzingsbeleid veel eerlijker en moeten er betaalbare huizen gebouwd worden: appartementen en grondgebonden woningen. Nu komen er bijna alleen maar dure appartementen bij om mensen van buiten aan te trekken. De gemeente moet in plaats daarvan beter voor de eigen inwoners zorgen en die hebben het veelal niet zo breed. Den Helder is een arme gemeente.’

Je zit er nu een paar maanden. Hoe is dat befallen?

‘Ik had het zweet op mijn rug: het was heel erg wennen, ook al omdat ik niet zag aankomen dat ik daar in mijn eentje zou komen te zitten. Ik heb besloten dat ik me eerst maar bescheiden op ga stellen. Maar dat gaat zeker veranderen...’

De politieke cultuur in Den Helder heeft geen al te beste naam. Merk je daar wat van?

‘Nou en of. In de Helderse politiek wordt al heel lang erg op de persoon gespeeld. Er is veel oud zeer dat mensen niet achter zich kunnen laten. Wespennest en slangenkuil zijn toepasselijke woorden als je de politiek hier wil beschrijven. Niet voor niets was de opkomst van de kiezers maar 44 procent.’

En hoe ga jij daarmee om?

‘Ik probeer het goede voorbeeld te geven en het echt over de inhoud te hebben. Ik zit er voor de inwoners, en wil het voor hen goed doen zonder mee te gaan in allerlei spelletjes.’

Nog even die gemeenteraad: 31 zetels verdeeld over maar liefst 16 partijen, waarbij de rechtse clubs heel sterk vertegenwoordigd zijn. Ga er maar aan staan...

‘Nou, ik ga gewoon aan de slag met de punten die voor de mensen in de gemeente belangrijk zijn en zoek daar medestanders bij. Met de grootste partij, een lokale, deel ik bijvoorbeeld de inzet voor een beter huisvestingsbeleid. Dan probeer ik de samenwerking te vinden.’

Wat waren je eerste wapenfeiten?

‘Dat waren kritische vragen die ik gesteld heb over schimmelwoningen. De Wet goed verhuurderschap geeft de gemeente namelijk de verplichting om op te treden tegen ernstige problemen. Dat wordt hier onvoldoende nagekomen en dat moet anders. En we gaan aan de slag met het huisartsen-tekort, dat we goed in kaart willen brengen. Daar hebben veel mensen last van, maar voor kwetsbare groepen als bijvoorbeeld daklozen is het helemaal een ramp. Het zou mooi zijn als we voor elkaar krijgen dat ook hier een straatarts komt.’ <

‘Wespennest en slangenkuil zijn toepasselijke woorden als je de politiek hier wil beschrijven’

Hoe is het jullie gelukt om terug in de raad te komen?

‘Eerlijk? We waren er eigenlijk nog niet klaar voor. Pas een week van tevoren besloten we: we gaan het gewoon doen! Met een klein team, maar met heel veel ervaring en expertise. We hebben op het laatste moment nog flyers moeten drukken. Toch is het gelukt om onze campagne zo zichtbaar mogelijk te maken.

Ik heb een groot netwerk hier in de gemeente, vanuit mijn werk als zelfstandige en vanuit de vakbond. En ik hoorde overal hetzelfde geluid: mensen snakken naar tegengas. Er is al jaren een grote lokale partij die al het beleid bepaalt. Dus toen vlak voor de raadsverkiezingen de SP opkwam, werden we eigenlijk met open armen ontvangen.

Ook door andere partijen trouwens, die zeiden: ‘Als we een zetel verliezen, gun ik ‘m aan jullie!’ De inwoners van Nissewaard waren echt toe aan het SP-geluid. Gewoon weer ‘down to earth’, doe eens even lekker normaal. En vooral: sociaal!’

Hoe vond je het om als nieuweling in de gemeenteraad te komen?

‘Het kwam voor mij heel onverwachts. In het begin dacht ik: ik laat het maar over me heen komen. Gelukkig kende ik al veel mensen van andere partijen, vanuit mijn werk. Dus het was niet helemaal onbekend terrein.

Wat me opviel was dat er tussen de gevestigde partijen een bepaalde dynamiek zit – onderlinge verhoudingen, spanningen, gekonkel in achterkamertjes. Die achtergrond mis je als nieuwkomer. Maar in mijn ogen is dat juist een plus. Ik kom er helemaal blanco in. Wat er was, daar heb ik geen deel van uitgemaakt. Ik kan mij dus helemaal op de toekomst focussen. Dat maakt het voor mij makkelijker om boven oude vetes uit te stijgen.’

Wat gaan jullie doen om Nissewaard socialistisch te maken?

‘We willen als SP in ieder geval groeien. Over vier jaar willen we minimaal twee zetels halen. En ik denk ook dat dat kan. Als je ziet dat we nu eigenlijk met minimale voorbereiding in de raad zijn gekomen, dan moet er meer in zitten.

Dat willen we bereiken door drie belangrijke punten uit ons verkiezingsprogramma écht neer te gaan zetten. Het eerste is dat we een stem willen geven aan de wijken, om te horen wat daar leeft en speelt, om inwoners beter in de raad te kunnen vertegenwoordigen. Daarom gaan we vanaf het najaar spreekuren in de wijk houden.

Dat is echt heel hard nodig. Veel mensen in Nissewaard voelen zich niet gehoord of gezien door de politiek. Dat is een van de meest

**‘Geen geld meer
naar onnodige
prestige projecten’**

Twaalf jaar was de SP afwezig in de gemeenteraad van Nissewaard. Bij de laatste verkiezingen kwam daar – tamelijk onverwachts – verandering in: de partij keerde terug met één zetel. Nu laat Gissella Arends het onversneden SP-geluid in de raad horen. Hoe heeft een kleine afdeling dat voor elkaar gekregen? En wat gaat de SP in Nissewaard doen om verder te groeien?

gehoorde klachten in onze gemeente. Daar willen wij verandering in brengen met ons spreekuur. Waarschijnlijk wordt dat dan een vaste tijd en plek – ik denk in een buurthuis of het Atlas Hotel – waar inwoners terecht kunnen. En daar willen we ook de lokale vakbond bij betrekken.’

Hoe gaat die samenwerking met de vakbond eruitzien?

‘Hier in Nissewaard werken heel veel mensen in de Europoort, veel mensen zijn dan ook lid van een vakbond. En de vakbond heeft prachtige diensten, zoals de belastingservice en juridische ondersteuning. Als we die betrokkenheid en expertise kunnen combineren met ons meldpunt, dan zet je iets heel moois neer voor de inwoners.

Dus stel dat iemand langskomt met een probleem – een kapotte verwarming, een ruzie met de gemeente over een uitkering, of een werkgever die zich niet aan de regels houdt. Dan kunnen wij niet alleen signaleren wat er speelt, maar ook meteen de juiste hulp bieden. Dat is wat wij willen: een SP die niet alleen in de raad zit, maar écht in de wijk staat en écht wat voor mensen kan betekenen.

Daarbij helpt het natuurlijk dat ik als bestuurder voor de FNV heb gewerkt. Ik heb de contacten en weet precies welke hulp de vakbond kan bieden aan werkende mensen.’

Je had het over drie dingen die jullie willen bereiken.

Wat zijn de andere twee?

‘Het tweede punt uit ons verkiezingsprogramma waar we vol op willen inzetten is behoud van het sociale domein. Dus de jeugdzorg, de Wmo, de thuiszorg. Er wordt hier gesneden in precies die voorzieningen waar kwetsbare mensen afhankelijk van zijn. Terwijl het ook heel goed anders kan. Wij zeggen: geen geld meer naar onnodige prestigeprojecten!

**GISSELLA ARENDS,
SP-FRACTIEVOORZITTER NISSEWAARD**

**‘WIJ KOMEN
NIET OM CARRIÈRE
TE MAKEN.
WIJ KOMEN
VOOR DE MENSEN
DIE NIET GEHOORD
WORDEN.’**

Nissewaard hoeft niet de nieuwste roltrappen in het centrum te hebben. We hoeven niet de duurste brug te bouwen in een nieuwe wijk, alleen maar omdat we een ‘new town’-gemeente zijn die per se overal wil vernieuwen. Zulke prestige-projecten dragen misschien bij aan een ‘sexy imago’, maar ze zijn niet de allereerste prioriteit.’

De prioriteit moet liggen bij de inwoners zelf...

‘Precies, en daar heeft het vaak aan ontbroken hier in Nissewaard. Vandaar ook het derde punt waarop wij ons willen inzetten, namelijk het wonen. Er wordt hier wel gebouwd, maar bijna alleen koopwoningen vanaf 350.000 euro. Er is nauwelijks sociale huur en

er zijn geen starterswoningen. Dat is een groot probleem. Mijn zoon is zestien. Ik hoop dat hij voor zijn veertigste een eigen huis kan vinden in zijn eigen gemeente...

Daarom gaan wij in gesprek met de woningcorporaties over de huren. Die zijn de afgelopen jaren veel te hard gestegen. We moeten ervoor zorgen dat wonen weer betaalbaar wordt voor gewone mensen. En we willen dat er meer doorstroming mogelijk wordt, zodat mensen die door willen groeien of kleiner willen wonen, ook daadwerkelijk een passende woning kunnen vinden. Het kan niet zo zijn dat jongeren uit Nissewaard weg moeten omdat ze hier geen betaalbare woning kunnen vinden.’ <

‘GEEN REGENBOOG ZONDER ROOD’

‘Sociale rechten en bestaanszekerheid twee kanten van dezelfde strijd.’

‘Het weer is ‘mwah’, zei een van de deelnemers aan de Utrechtse Pride op zaterdag 5 juni, ‘maar iedereen loopt te schijnen.’ En zo was het ook, op een enkele verbaasde toerist na. De Pride is een feest van diversiteit en verbondenheid, waar alle sombere berichten uit het wereldnieuws even vergeten zijn. Ook de SP was aanwezig, in passende roze T-shirts met de boodschap: ‘Geen regenboog zonder rood’.

SP'er Bert Peterse uit Rotterdam is blij met die leus: ‘Die maakt goed duidelijk waar onze partij onderscheidend in is. Pride is meer dan een feest – het is een dag van strijd. Want zolang de prijzen stijgen, de zorg steeds onbetaalbaarder wordt en de huren de pan uitrijzen, zijn sociale rechten en bestaanszekerheid twee kanten van dezelfde strijd.’

De SP is solidair met iedereen die kampt met de gevolgen van het neoliberalisme, maar de leden van de LHBTIQ+gemeenschap krijgen extra tikken. Zo meldde het Transgender Netwerk in juli 2025 dat de wachttijd voor een intakegesprek kan oplopen tot zes jaar, een situatie die ‘de spuigaten uitloopt’. Zo’n duizend tot tweeduizend LHBTI-

Q+jongeren zijn dakloos, vaak zonder veilige opvang. Ook hebben LHBTIQ+mensen meer behoefte aan psychische ondersteuning, omdat ze te maken krijgen met discriminatie, verstoting door de familie en maatschappelijke druk.

VERDEEL DE WELVAART, NIET DE MENSEN

Diverse deelnemers spreken hun waardering uit voor de aanwezigheid van de SP. Ook Corrie van der Horst, de ‘trotse homomoeder’ uit Tholen, herkent dat. ‘Bij ons in Zeeland zijn de PVV, Forum en SGP bezig om een regenboogzebrapad weg te halen. Dat is onderdeel van een hele campagne van uiterst rechts. We weten uit de geschiedenis

waar dat toe kan leiden. Het is belangrijk dat familieleden van LHBTIQ+mensen opstaan en opkomen voor hun bestaansrecht.’

Het is geen lege verwijzing: na de bevrijding in 1945 werden homoseksuelen niet erkend als slachtoffers maar opnieuw opgesloten. Onderdrukking begint niet met kampen, maar met de beslissing dat sommige mensen er minder toe doen.

Dat is ook waar Justin Klein Tank uit Utrecht op hamert. ‘Zolang de werkende klasse druk is met elkaar, bijvoorbeeld door elkaar op basis van kleur, afkomst of seksuele geaardheid of iets dergelijks te discrimineren, kan de werkende klasse zich niet verenigen tegen het kapitaal. Als socialisten steunen we deze gemarginaliseerde groepen om onze klasse te verenigen. Dat is de socialistische analyse, die verder gaat dan het liberale ‘iedereen moet zichzelf kunnen zijn’. ‘Verdeel de welvaart, niet de mensen’, dat is precies wat ik bedoel.’

Siem Reijngoud uit Houten stond op een van de vijftig boten en zag het van dichtbij. ‘Er waren veel mensen, langs de kant en op de boten, en ze waren enthousiast – dat was zeer hoopgevend.’ Maar hij zag ook de spandoeken van bedrijven die voor één dag de regenboogkleuren omarmen. ‘Ze gebruiken het alleen om ons meer te laten kopen. LHBTIQ+rechten zijn veroverd op kapitalisten, niet door hen gegeven – net zoals arbeidersrechten.’

EEN SOCIALISTISCHE VUIST TEGEN DISCRIMINATIE

Uiterst rechtse partijen die aan de macht komen, doen hun best om de verdeeldheid tussen mensen vergroten. Het eerste wat Donald Trump deed was de definitie van ‘geslacht’ terugbrengen naar strikt biologisch mannelijk of vrouwelijk, wat transseksuele en intersekse mensen in problemen brengt.

Orbán's Fidesz-partij in Hongarije nam een wet aan die het illegaal maakt ‘LHBTIQ+propaganda’ bij minderjarigen te verspreiden. En in Italië gaf Giorgia Meloni gemeenten opdracht om alleen de biologische ouder op de geboorteakte te registreren, waardoor niet-biologische moeders hun kinderen kunnen verliezen bij scheiding of het overlijden van de biologische moeder.

De SP verliet de Utrechtse grachten met meer dan mooie herinneringen. Bert Peterse ziet de dag als een begin: ‘Al deze mensen die hier vandaag stonden, dat is een basis van waaruit we verder kunnen bouwen.’ Onder hen ook Kees de Kok uit Deventer, die als hetero naar Utrecht reisde: ‘Ik vind het belangrijk om te laten zien dat we deze groep steunen.’ Geen regenboog zonder rood, en geen rood zonder klassenstrijd door de werkende klasse. <

‘HOMOGENEZING’

De strijd speelt zich niet alleen op straat af, maar ook in de Tweede en Eerste Kamer. Vier dagen voor de Pride, op 2 juni, debatteerde de Eerste Kamer over een wet die conversiehandelingen – ook wel ‘homogenezing’ – strafbaar stelt. De SP was een van de indieners van die wet in de Tweede Kamer. SP-senator Rik Janssen verbond de discussie aan de kernwaarden van de SP: ‘Dit gaat over menselijke waardigheid. Volgens artikel 1 van de Grondwet is iedereen gelijk voor de wet, en je bent dus ook niet beter of slechter als je een andere geaardheid hebt. Je hoeft dus ook niet genezen te worden. Dat standpunt heeft de SP altijd verdedigd. Zeker nu de uiterst rechtse partijen hun pijlen gericht hebben op de LHBTI-gemeenschap, blijven we dat doen.’ Op 9 juni stemde een duidelijke meerderheid van de Eerste Kamer voor de wet.

Festival

GELUKHEID

GRATIS

5 SEPTEMBER

**NELSON MANDELAPARK
HAARLEM**

14:00 T/M 22:00

FESTIVALVOORGELUKHEID.NL

Festival voor GELUKHEID

Op zaterdag 5 september is het zo ver! Het enige echte Festival voor Gelijkheid vindt plaats in Haarlem. Dit spetterende evenement met muziek, paneldiscussies, sport en spel wil je niet missen. Het Festival voor Gelijkheid staat in het teken van alternatieven voor een beter Nederland, van solidariteit en diversiteit en heel veel gezelligheid.

- Zorg dat je er bij bent, en neem als je vrienden, collega's, families en buren mee! Het leven is al duur genoeg, dus het Festival voor Gelijkheid is helemaal gratis toegankelijk voor iedereen.
- Het Festival vindt dit jaar plaats in het Nelson Mandelapark in Haarlem. Dit is op slechts 10 minuten lopen van station Haarlem Centraal. Op het terrein vind je zo betaalbaar mogelijk eten en drinken. Zelf wat meenemen? Dat mag! Kijk vooraf even op sp.nl even naar de voorwaarden.
- Help je mee? Sluit je aan bij ons enthousiaste team van vrijwilligers! We zoeken mensen die willen helpen tijdens het festival zelf, bij het op- en afbouwen en bij de promotie. Mail naar bmeijer@sp.nl en we nemen contact met je op. En vergeet niet om de poster uit deze Tribune voor je raam te hangen!

**PAK MEE
DIE GRATIS
CONSUMPTIEBON!**

Een aantal jaren geleden begonnen als het Prinsjesdagprotest, is het Festival voor Gelijkheid zowel een aanklacht tegen het kabinet als een feestelijk evenement vol plannen. Want het festival gaat niet alleen over muziek en entertainment, maar bruist van de energie voor verandering. Van vakbondsacties tot internationale solidariteit en van anti-militarisering tot betaalbaarheid.

CONSUMPTIEBON

**WELGESTELD EN
WERELDVREEMD!**

DE NOODLES VAN ROB JETTEN (D66)

Interviewer van de NOS: 'Dus dat wordt wat meer noodles eten?'
Rob Jetten: 'Ja, helaas in sommige gevallen wel.'

Als jongeren hun rekeningen niet meer kunnen betalen, dan moeten ze maar meer noodles gaan eten, aldus minster-president Rob Jetten. Noodles zijn immers lekker goedkoop.

Waarom heeft Jetten wél miljarden over voor de Trump-norm en de militarisering van Nederland, maar is er geen geld om Nederland betaalbaar te maken? Terwijl mensen moeten kiezen tussen een warme maaltijd, de huur betalen, hun auto tanken om op het werk te komen of de verwarming aanzetten, wacht Jetten eindeloos met maatregelen. 'Ga maar noodles eten', zegt hij dan.

Hoe welgesteld en wereldvreemd kan je zijn?

Dit kabinet is er voor welgesteld Nederland, niet voor gewone mensen. D66, CDA en VVD doen niets aan de betaalbaarheidscrisis. Maar ze verhogen wél de huren, laten mensen langer doorwerken, bezuinigen miljarden op onze zorg en sociale zekerheid, belasten de lage en middeninkomens extra, terwijl bedrijven en grote vermogens worden ontzien. Hoe wereldvreemd kun je zijn? De Tribune zette vier veelzeggende blunders van Jetten en consorten op een rijtje.

DE ARROGANTIE VAN EELCO HEINEN (VVD)

Presentator van RTL Z: 'Er is een motie aangenomen van de SP om de arbeidsongeschiktheidsfondsen niet voor de vrijheidsbijdrage in te zetten. Wat doet u daarmee?'
Eelco Heinen, lachend: 'Ik ga hier niet de 5.000 moties die per jaar worden ingediend allemaal analyseren!'

Door de Trump-norm van vijf procent is dit kabinet naarstig op zoek naar grote potten geld. Daarom willen ze keihard bezuinigen op onze sociale zekerheid. Terwijl mensen in de WW en de WIA daardoor keihard geraakt worden, lacht deze minister van Financien elke kritiek weg en weigert hij de wens van de Tweede Kamer uit te voeren.

Hoe arrogant kan de macht zijn?

DE ONVERSCHILLIGHEID VAN HENK-JAN OOSTERHUIS (D66)

Jimmy Dijk: 'Weet D66 wat het betekent voor mensen als u de aftrekposten voor de ziektekosten afschaft?'
D66-Kamerlid Henk-Jan Oosterhuis: 'Jazeker.'

In het debat over de voorjaarsnota stelde Jimmy Dijk deze vraag aan D66. Aanleiding was het onzalige plan van het kabinet-Jetten om de aftrekposten voor specifieke zorgkosten af te schaffen.

Wanneer deze fiscale aftrekpost verdwijnt, stijgt het belastbaar inkomen van mensen die chronisch ziek zijn of hoge zorgkosten maken. Voor iemand met een modaal of lager inkomen (bijvoorbeeld rond de 30.000 euro per jaar) betekent het schrappen van deze regeling dat zij per jaar 320 euro méér aan inkomstenbelasting gaan betalen. Het kabinet jaagt mensen hierdoor dieper de armoede in en schuift de rekening door naar chronisch zieken.

D66'er Henk-Jan Oosterhuis is eerlijk genoeg om toe te geven wat dit betekent voor mensen. Het kan hem alleen niks schelen.

Hoe onverschillig kun je zijn?

DE SPELLETJES VAN ROBERT VAN ASTEN (D66)

Sandra Beckerman: 'Wat verdient een politieagent?'
Robert van Asten: 'Sorry, maar volgens mij gaan we dit soort spelletjes niet doen tijdens een woondebat.'

D66'er Robert van Asten zegt niet mee te willen doen aan spelletjes tijdens een Kamerdebat over wonen. Maar wie speelt hier nu eigenlijk spelletjes? Volgens D66 zijn er meer middenhuurwoningen nodig zijn, want anders vissen politieagenten naast het net. Maar ook 'middenhuur' is nog steeds kneiterduur, en al helemaal voor startende politieagenten. Vandaar de vraag van Sandra Beckerman.

In plaats van middenhuur hebben we veel meer sociale huurwoningen nodig, juist om de startende politieagent, verpleegkundige en onderwijzer te helpen aan een betaalbare woning. In plaats van spelletjes te spelen moet D66 zich eens verdiepen in wat werkende mensen precies verdienen en hoe hoog de huren eigenlijk zijn.

Tot die tijd blijven ze welgesteld en wereldvreemd.

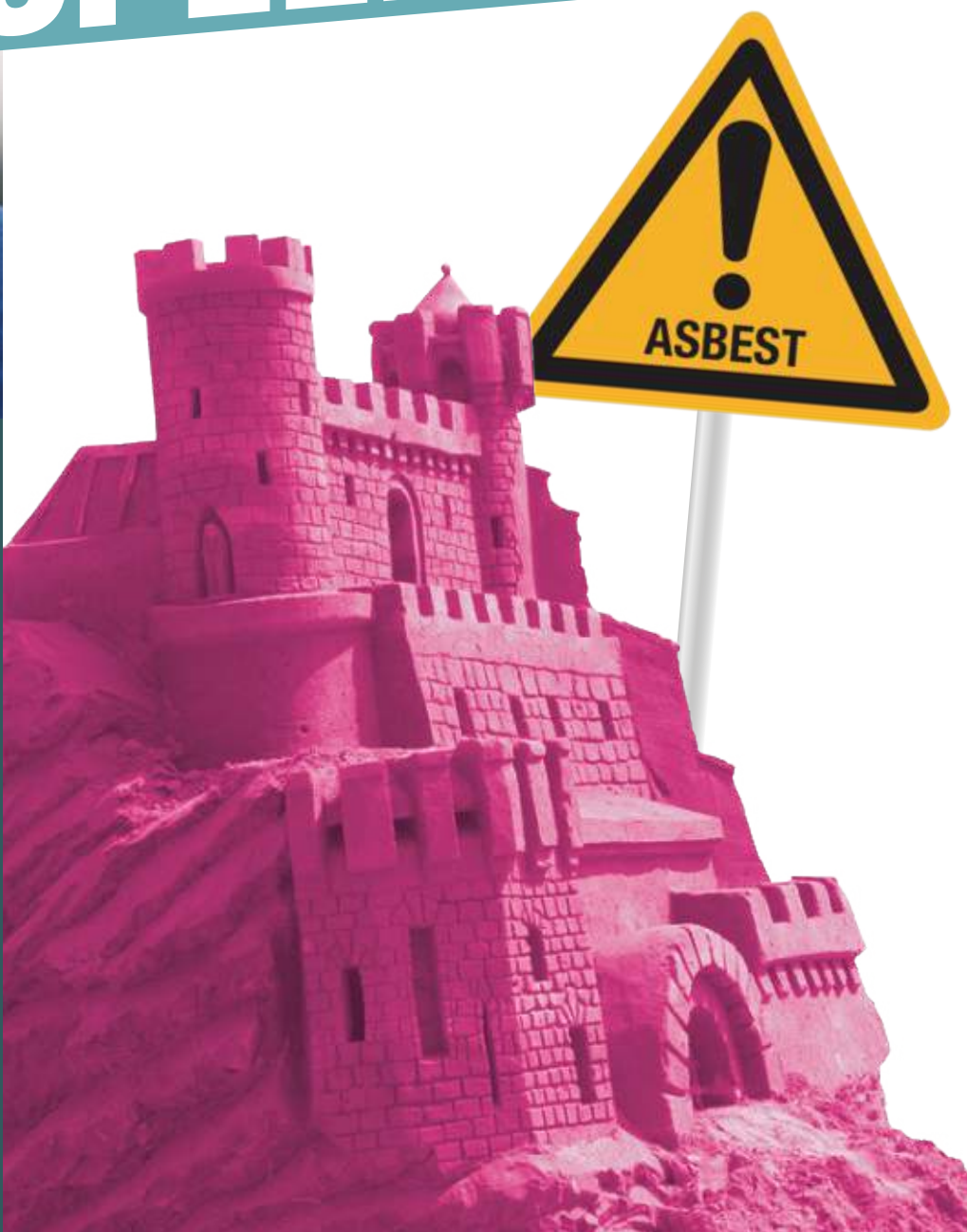
ASBEST IN SPEELZAND

In februari 2025 bracht het Algemeen Dagblad, in samenwerking met het Expertisecentrum Asbest & Vezels, het nieuws naar buiten dat er levensgevaarlijk asbest was aangetroffen in speelzand voor kinderen. De berichtgeving leidde tot grote onrust, grootschalige terugroepacties door winkels zoals Action, HEMA en Bol.com.

SP'er David de Vreede, als asbestdeskundige bij dit onderzoek betrokken, vertelt in dit artikel over de achtergrond van het schandaal, over de lakse houding van de Nederlandse overheid, en over de noodzaak van regelgeving om te voorkomen dat winst ten koste gaat van gezondheid.

David de Vreede werkt als asbestdeskundig adviseur en projectleider bij het Expertisecentrum Asbest & Vezels. Voor de SP is David sinds 2018 afdelingsvoorzitter in Almere. Van 2020 t/m 2022 was hij wethouder in Lelystad en sinds 2022 is hij raadslid in Almere.

| tekst Peter Sas

ASBESTDESKUNDIGE EN SP'ER DAVID DE VREEDE DOET VERSLAG

Bij asbest denk je al snel aan oude bouwmaterialen. Maar uit onderzoek van het Expertisecentrum Asbest & Vezels blijkt dat er ook in talkpoeder en make-up gevaarlijke hoeveelheden asbest zit. En, zo bleek in 2025, óók in speelzand voor kinderen.

Al in 2018 en 2020 publiceerden we met televisieprogramma EenVandaag onderzoek dat aantoonde dat asbest aanwezig was in make-up van Claire's, HEMA en Douglas en in talkpoeder van producent Elementis uit Amsterdam. In de zomer van 2025 kwamen we met de onderzoeksredactie van het Algemeen Dagblad overeen om gezamenlijk nieuw onderzoek naar asbest in cosmetica en talk te doen.

NIEUW ONDERZOEK NAAR SPEELZAND

Terwijl de voorbereidingen voor dit onderzoek liepen, bereikte ons het nieuws dat er in Australië en Nieuw-Zeeland asbest was aangetroffen in speelzand. Dit leidde tot terugroepacties en saneringen van scholen en kinderdagverblijven. Door de grote impact en in sommige gevallen hoge concentraties die werden aangetroffen, besloten we het onderzoek naar cosmetica en talk tijdelijk te pauzeren en ons onderzoek te richten op speelzand.

Al snel was het raak. In de eerste twaalf producten die we onderzochten werd in zes producten gevaarlijke hoeveelheden asbest aangetroffen, zodanig dat het door kinderen ingeademd kon worden. Het ging vooral om tremoliet, grijze amfibole asbest, dat onder andere long- en longvlieskanker kan veroorzaken.

Het AD besloot meteen te publiceren, om de samenleving direct te informeren over deze schadelijke speelgoedproducten. De publicatie maakte veel los. Vele Nederlandse, maar ook Belgische, media namen de berichtgeving over en na enige tijd pikten ook media in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Zwitserland, Frankrijk, Ierland, Slovenië en Oostenrijk het nieuws op.

FALEND BELEID IN NEDERLAND

Na de publicaties werd ik al snel benaderd door de Belgische overheid. De Belgische minister van Consumentenbescherming volgde onze adviezen op en deed de oproep aan bedrijven om voorlopig geen speelzandproducten te verkopen en aan consumenten om geen speelzandproducten te gebruiken. De Belgische overheid toonde daadkracht en informeerde eenduidig de samenleving over hoe te handelen in deze situatie.

De Nederlandse overheid daarentegen kenmerkte zich niet door goede communicatie en daadkracht. Zij reageerde uitermate traag, stelde geen zwarte lijst op met producten waar asbest in was aangetroffen door ons en door bedrijven die vervolgens zelf onderzoek deden naar hun producten, en communiceerde onduidelijk. Meerdere overheidsdiensten verspreidden tegenstrijdige adviezen en boodschappen.

Ook stond de Nederlandse overheid, in tegenstelling tot de Belgische, niet open voor samenwerking met ons. Sterker nog, ze hadden zelfs geen interesse in onze laboratoriumresultaten.

STRENGE REGELGEVING NODIG

Met de Belgische overheid en onze Tweede Kamerfractie ben ik momenteel in gesprek over de mogelijkheden om de kraan van dit probleem dicht te draaien. De asbest komt namelijk van nature voor in de minerale grondstof van de zandproducten en wordt dus niet bewust toegevoegd door de veelal Chinese fabrikanten.

Om te voorkomen dat toekomstige producten ook weer asbest bevatten, moeten we op zoek naar manieren om de toestroom van deze ongecontroleerde producten te stoppen. Een paar terugroepacties lossen dit probleem namelijk niet aan de bron op.

Momenteel mogen deze bedrijven zichzelf nog 'controleren'. De slager die zijn eigen vlees keurt! Op die manier gaat winst, zoals zo vaak, boven veiligheid en gezondheid en verrijken deze bedrijven zich door kinderen over de hele wereld bloot te stellen aan kankerverwekkend asbest. Alleen door controles via onafhankelijke laboratoria in te voeren voorkomen we dat er over een jaar weer asbest aangetroffen wordt in minerale producten.

En neem van mij aan: zolang de regelgeving niet verandert, blijven we asbest aantreffen in producten als speelzand en make-up. Het Expertisecentrum Asbest & Vezels zal dit blijven onderzoeken en hierover blijven publiceren totdat er definitief een eind komt aan de import van asbesthoudende producten. <

IN GESPREK MET RUUD KUIN EN BART LINSSSEN OVER *KLASSENSTRIJD 2026*

‘BREEK MET DE BETUTTELING’

Op 1 mei 2026 brachten Ruud Kuin en Bart Linssen van het wetenschappelijk bureau van de SP het rapport ‘Klassenstrijd 2026’ uit. Hun analyse is helder: de werkende klasse verliest al decennia terrein, terwijl de bezittende klasse steeds rijker en machtiger wordt. Hoe kunnen socialisten het tij keren?

Deel van het probleem is dat radicaal-rechts inspringt op de frustraties van de werkende klasse en dat middenpartijen hun eigen neoliberale beleid voorspiegelen als onvermijdelijk. Tegelijkertijd wordt door beide stromingen alle ruimte gegeven aan de graaizucht van het grootkapitaal. De Tribune sprak met Bart en Ruud over groeiende ongelijkheid, stugge machtsstructuren en het politieke belang van zeggenschap over werk.

Wat hebben jullie in deze editie van het Klassenstrijd-rapport onderzocht?

Bart: ‘Sinds vorig jaar onderzoeken we in *Klassenstrijd* hoe het precies staat met de klassenstrijd. Voor socialisten draait die strijd om de verhouding tussen de werkende klasse – iedereen die voor zijn inkomen moet werken of afhankelijk is van een uitkering of pensioen – en de bezittende klasse, de kleine groep die hun geld laat werken. Die twee klassen hebben tegenstrijdige belangen. En die strijd is niet alleen iets van stakingen of verkiezingen. Die speelt elke dag: in onderhandelingen over je salaris, in de keuzes die bedrijven maken over winstuitkering en over investeringen.’

Ruud: ‘Een belangrijke manier om te kijken hoe het met die strijd staat, is door te kijken naar de verdeling van de nationale koek, het bbp. Hoeveel gaat er naar werkende mensen? Hoeveel naar kapitaal? Daarnaast kijken we naar de verdeling van vermogen: zit dat bij een kleine top of wordt het breed verspreid? En we proberen te verklaren waarom we bepaalde ontwikkelingen zien. Daarvoor hebben we gekeken naar de meest dominante stromingen in de politiek van vandaag: wat wij de ‘anti-establishment conservatieven’ en het ‘kapitaalkrachtige establishment’ noemen.’

En wat is jullie oordeel? Hoe gaat het met de klassenstrijd in Nederland?

Bart: ‘De werkende klasse is aan de verliezende hand. Dat wordt duidelijk als je kijkt naar de zogenoemde AIQ, de arbeidsinkomensquote. Dat is een klassieke manier om de verdeling van de koek in cijfers uit te drukken: hoeveel van ons bbp gaat naar werkende mensen en hoeveel naar het kapitaal? Al sinds de jaren tachtig zien we die AIQ gestaag dalen. Dat is het neoliberale tijdperk: contracten werden onzekerder, vakbonden verloren macht, mensen werden individualistischer. De positie van werkenden is daardoor veel zwakker geworden.’

Maar wij vonden dat de standaardberekening van de AIQ nog te rooskleurig is. Want bij het kapitaal wordt een deel van de winst weggeschreven als ‘reproductie’ – de kosten die nodig zijn voor investeringen in zaken als machines. Terwijl werkende mensen wél al hun kosten voor reproductie, dus voor levensonderhoud, meetellen. Daarom hebben wij een nieuwe rekenmethode bedacht die dat corrigeert: de ‘werkwaarderingswaarde’ oftewel WWW.

Als je die correctie doorvoert, blijkt de arbeidsinkomensquote niet rond de 68% te liggen, maar dichterbij de 60%. Dat betekent dat maar liefst 40% van het bbp naar de bezittende klasse gaat. Dat is een belangrijke reden waarom het leven vandaag de dag zo onbetaalbaar is voor gewone mensen. Wij krijgen gewoon een steeds kleiner deel van de koek.’

Ruud: ‘Want vergeet niet: van die 60% moeten miljoenen mensen leven. Van die 40% maar een handjevol superrijken. De ongelijkheid is enorm.’

Jullie hebben ook een eigen methode ontwikkeld om de verdeling van vermogen in kaart te brengen: de Netto Vermogens Matrix. Wat houdt die precies in?

Ruud: ‘Dat is een van de belangrijkste dingen die we in dit rapport hebben gedaan. Als je naar de officiële CBS-cijfers kijkt, lijkt de vermogensongelijkheid in Nederland af te nemen. Sinds 2015 is het vermogensaandeel voor de rijkste 10% gedaald van 70% naar 56%. Figuren als Jort Kelder herhalen dat steeds op tv: ‘Wat zeurt links nou? De ongelijkheid neemt af!’ Maar dat is maar een deel van de waarheid.’

Want die daling komt vrijwel volledig door de stijging van de huizenprijzen. Veel Nederlanders bezitten een eigen huis – meer dan de helft. De waarde van die huizen is de afgelopen jaren hard gestegen, dus mensen lijken op papier rijker te worden. Maar met dat vermogen kun je niets doen. Je woont erin. Als je je huis verkoopt, moet je een ➤

‘Hoeveel gaat er naar werkende mensen? Hoeveel naar kapitaal?’

ander duur huis kopen. Je kunt met dat vermogen dus geen economische macht uitoefenen. Je kunt er niet mee lobbyen, niet mee beleggen, niet mee bepalen wat er in de economie gebeurt.

Daarom hebben wij in onze Netto Vermogens Matrix het eigenwoningbezit buiten beschouwing gelaten. En dan zien we een heel ander beeld. Exclusief het eigen huis bezit de rijkste 10% van Nederland maar liefst 77% van al het economisch relevante vermogen! Dat is vermogen waarmee je wél macht uitoefent. Een groot deel van het vermogen van de rijkste 10% bestaat uit ‘aanmerkelijk belang’ – dat is het bezit van 5% of meer van de aandelen in een bedrijf, waarmee je zeggenschap hebt. Van dat ‘aanmerkelijk belang’ bezit de rijkste 10% ruim 95%. En ze bezitten ruim 70% van al het ondernemersvermogen en ruim 80% van alle effecten.

Dát is de echte machtsconcentratie. En daarmee behoort Nederland tot de meest ongelijke landen ter wereld als het gaat om vermogen. We zitten in de top drie van Europa. Dat hoor je alleen nooit in het nieuws.’

Er is dus eerder sprake van ‘omgekeerde klassenstrijd’. Zoals multi-miljardair Warren Buffett zei: ‘Er is zeker klassenstrijd, maar het is mijn klasse – de rijke klasse – die hem voert, en we zijn aan het winnen.’

Bart: ‘Eind vorig jaar bracht voormalig ASML-topman Peter Wennink op uitnodiging van de regering een rapport uit over wat de Nederlandse overheid de komende jaren moet doen om de Nederlandse economie ‘concurrerender’ te maken. Een groot deel van die neoliberale aanbevelingen is direct in het regeerakkoord van het kabinet-Jetten beland. Zó ziet de macht van de bezittende klasse eruit.’

Ruud: ‘Dat zie je ook bij D66. Die hadden in hun verkiezingsprogramma best verregaande voorstellen staan om de vermogensongelijkheid terug te dringen, met onder andere een miljonairsbelasting, die tezamen ruim 9 miljard euro per jaar zouden opleveren – een flinke aanpak van de vermogensongelijkheid. Maar in het regeerakkoord is daar niets van terug te zien. Het is volledig verdwenen. Waarom? Nou, kijk naar wie D66 financierde tijdens de verkiezings-

Bart Linssen tijdens de 1-mei lezing

campagne: flink wat mensen uit de Quote 500, de lijst van rijkste Nederlanders. Dat is geen complottheorie. Dat is hoe de klassenstrijd van de bezittende klasse eruit ziet.’

Naast dat economische verhaal hebben jullie ook belangrijke ontwikkelingen in de politiek onderzocht. Wat waren daarbij jullie bevindingen?

Bart: ‘Als je nu kijkt naar de westerse politiek, zie je twee dominante stromingen. Enerzijds het ‘kapitaalkrachtige establishment’ – middenpartijen zoals D66 en CDA. Zij willen investeerders aantrekken, de economie liberaliseren, regels schrappen. Hun verhaal is: ‘De markt lost het wel op als we investeerders hun gang laten gaan. Dat is de enige oplossing, we hebben geen andere keuze.’

‘Vertaal je socialistische idealen in een verhaal dat aansluit bij het leven van werkende mensen.’

De VVD staat met één been in deze stroming, maar met het andere been in de andere dominante stroming. Dat zijn de ‘anti-establishment conservatieven’ – radicaal-rechts, zoals Wilders, Trump, Le Pen, de Afd. Zij zijn in de eerste plaats anti-establishment. Zij zeggen dingen als: ‘Die linkse elite in Den Haag luistert niet naar jullie. Die bemoeit zich met jullie leven en legt allerlei betuttelende regeltjes op. Wij komen wél op voor de hardwerkende Nederlander.’

Wat wij hebben onderzocht is wat deze twee dominante stromingen aantrekkelijk maakt voor mensen uit de werkende klasse, en wat socialisten daaraan kunnen doen.’

Ruud: ‘Uit het Nationaal Kiezersonderzoek blijkt dat driekwart van de Nederlanders vindt dat de politiek niet naar ze luistert. Dat gevoel weet radicaal-rechts goed te kapen. Zij stellen de ‘gewone werkende man’ tegenover een ‘linkse elite’ die niks produceert en alleen maar betuttelt en verbiedt.’

Bart: ‘In ons rapport hebben we daarom ook gekeken naar *Project 2025*, het rapport dat heel belangrijk is geweest voor de herverkiezing van Trump. Wat ze daarin heel succesvol doen, is ‘links’ synoniem maken met mensen – de overheid, experts, internationale organisaties – die anderen willen voorschrijven hoe ze wel en niet moeten leven. Wat volgt is enorm veel spraakverwarring: vanuit deze visie is iemand als Mark Rutte kneiterlinks.’

Waarom gebruiken jullie moeilijke termen als ‘anti-establishment conservatieven’? Waarom niet gewoon extreem-rechts of fascisme?

Bart: ‘We hebben in onze analyse gekozen voor termen die helpen bij het analyseren van wat deze stromingen voor veel kiezers aantrekkelijk maakt. Als je dan begint met ‘ze zijn fascist’ of ‘ze zijn racisten’, hoe terecht ook, dan werp je een behoorlijke drempel op. Maar laat duidelijk zijn: dit zijn heel foute groepen waar wij niets mee hebben.’

Ruud: ‘Wat wij zien is dat die anti-establishment conservatieven heel slim inspelen op het gevoel dat de overheid zich overal mee bemoeit. Bijvoorbeeld de Schijf van Vijf, klimaatregels, stikstofbeleid – mensen ervaren dat als bemoeizucht. Radicaal-rechts weet dat gevoel te kapen.

In de VS is goed onderzoek gedaan naar de motivatie van Trump-stemmers. Zo’n 20 procent kiest echt voor hem vanwege het antimigratieverhaal. Een andere 20 procent denkt heel gematigd over migratie en klimaat, maar is vooral anti-establishment. ➤

SP

**BESTEL HET RAPPORT
KLASSENSTRIJD 2026
IN DE SP WEBSHOP**

Het wetenschappelijk bureau van de SP presenteerde op 1 mei met *Klassenstrijd 2026* opnieuw zijn jaarlijkse analyse van de stand van de klassenstrijd in Nederland. In dit rapport wordt gekeken naar de veranderende machtsverhoudingen tussen werkende mensen en mensen die hun geld laten werken. *Klassenstrijd 2026* biedt daarmee een breed overzicht van economische ontwikkelingen, politieke keuzes en ideologische frames die bepalen wie profiteert van onze economie en wie de rekening betaalt. Met het rapport levert het wetenschappelijk bureau van de SP feiten, concepten en analyses die kunnen helpen het publieke debat over ongelijkheid en machtsverdeling aan te scherpen.

‘Wij komen wél op voor de hardwerkende Nederlander.’

‘Als socialisten moeten wij breken met de betuttelende politiek’

Dat zijn de mensen die zich niet gehoord, niet gezien, niet gewaardeerd voelen. Dat zijn mensen die ook voor het socialisme zijn te winnen. Maar dat vraagt wel om een andere houding tegenover de overheid.

Wij trappen er als socialisten vaak in om de overheid te verdedigen. ‘Het zijn maar adviezen’, zeggen we dan. Of: ‘De overheid doet ook goede dingen.’ Maar mensen ervaren dat als moralisme. Dat is een valkuil. Het juiste antwoord is niet de overheid verdedigen. Het juiste antwoord is: geef mensen zeggenschap! Laat hen zelf bepalen.’

Bart: ‘We moeten niet onderschatten hoe belangrijk deze ervaringen zijn in het leven van werkende mensen. Op je werk word je door je baas verteld hoe jij je werk moet doen, terwijl die baas daar vaak veel minder vanaf weet dan jij. Wanneer een overheid zich dan op een vergelijkbare manier met je leven gaat bemoeien, werkt dat weerstand in de hand.’

Hoe moeten socialisten hiermee omgaan?

Bart: ‘Wanneer je mensen mee wil krijgen, is het belangrijk om erover na te denken hoe je jouw doelen kunt vertalen op een manier die aansluit bij wat mensen al vinden.

De homobeweging in de VS heeft dat bijvoorbeeld succesvol gedaan. Die begon met een campagne voor universele mensenrechten – vrijheid om jezelf te zijn. Dat sprak de meerderheid van de Amerikanen niet aan, men was eenvoudigweg veel conservatiever. Maar toen ze de campagne verlegden naar het homohuwelijk – een traditioneel instituut – kregen ze wél brede steun. Waarom? Omdat ze aansloten bij wat veel Amerikanen belangrijk vonden: dat je kan trouwen met de persoon van wie je houdt.

De les voor ons: het is niet altijd nodig om mensen ergens van te overtuigen. Kijk naar wat mensen al vinden en voelen. Sluit je verhaal aan op die ervaringen. Vertaal je socialistische idealen in een verhaal dat aansluit bij het leven van werkende mensen.’

Ruud: ‘Om een concreet voorbeeld te geven: in plaats van te hameren op herverdeling via de overheid – waar mensen weinig vertrouwen in hebben – is het beter om in

te zetten op ‘predistributie’. Dat betekent: de strijd aangaan voor een goed salaris voor werkende mensen. Hogere lonen, meer waardering van belangrijk en onmisbaar werk, vaste contracten en betere arbeidsvoorwaarden. Dat sluit aan bij het gevoel dat er nu veel te weinig waardering is voor werkende mensen.

En dat gaat verder dan alleen lonen. Neem de Schijf van Vijf – mensen zijn het zat dat hen wordt verteld wat ze wel en niet mogen eten. Neem de suikertaks – in plaats van dingen duurder te maken, moeten we gezond voedsel goedkoper maken. Neem het duurder maken van de auto – in plaats daarvan moeten we het openbaar vervoer beter en goedkoper maken. Dat zijn de keuzes die wij moeten maken. Niet moraliseren, maar concrete alternatieven bieden die aansluiten bij wat mensen wél willen. Als socialisten moeten wij breken met de betuttelende politiek.’

Wat moeten socialisten tegenover het kapitaalcrachtige establishment stellen?

Bart: ‘Zeggenschap. Dat is het sleutelwoord. Niet de overheid verdedigen, maar zorgen dat werkende mensen zelf invloed krijgen op de economie. Over salaris, over investeringen, over winsten, over de keuzes die op de werkvloer worden gemaakt.’

Ruud: ‘Waarom zouden alleen werkgevers over de prijzen kunnen beslissen? Waarom kunnen werknemers niet meebeslissen over wat er met de winst gebeurt? Gaat die naar aandeelhouders, of naar betere arbeidsomstandigheden, of naar lagere prijzen voor klanten? Dat is de volgende stap. Niet alleen loonsverhoging, maar zeggenschap over de winst.’

Bart: ‘En dat past precies bij de SP. Ons beginselprogramma gaat bijna helemaal over zeggenschap. Op de werkvloer, in de wijk, in de woningcorporatie, in de energievoorziening. Dat is het socialisme van vandaag. Niet abstract, niet moralistisch. Gewoon: zeggenschap voor mensen die ergens wonen, werken of leven.’ <

Nederland heeft de langste bevolking van de wereld. Veel mensen weten dat wel. Maar hoe komt het dat wij gemiddeld zo groot zijn? Vaak wordt gedacht dat het gewoon het volk is. De genen. Maar zo’n 150 jaar geleden waren we nog het kleinste volk van Europa. Ook kleiner dan de gemiddelde Amerikaan. Sindsdien maakten Nederlanders een enorme groeispurt door en werden we gemiddeld twintig centimeter langer. Vreemd.

OMSTANDIGHEDEN

Er is dan ook maar een paar millimeter van die groei te verklaren door onze genen. Andere factoren spelen een veel grotere rol: de toegenomen welvaart en gezondheid in de laatste eeuwen en het opvallend hoge gebruik van koemelk in Nederland. De hormonen die van nature in melk zitten laten ons groeien! De ‘nurture’ – hoe de omstandigheden zijn in je opvoeding – heeft hier dus veel meer effect dan de ‘nature’ – je genen. Simpel gezegd zijn Nederlanders niet lang omdat we lange genen hebben, maar omdat we melk drinken.

Het mechanisme dat men liever iets verklaart vanuit genen of karakter dan vanuit omstandigheden zie je in veel meer situaties terug. Natuurlijk is de werkelijkheid altijd een mix van ‘nature’ en ‘nurture’, die hebben ook effect op elkaar. Maar het grote probleem is dat in onze maatschappij de effecten van de omstandigheden op mensen systematisch worden onderschat en weggepoetst. Rechtse partijen doen graag alsof we allemaal gelijke kansen hebben, maar niets is minder waar.

Zo komen zorgverzekeraars met allerlei preventiebudgetten en leefstijlprogramma’s om mensen te stimuleren gezond te leven. Tevergeefs. Want omgevingsfactoren hebben meer effect op gezondheid dan biologische factoren zoals erfelijkheid en gedrag, blijkt uit onderzoek. Waar je woont en in wat voor huis – met of zonder schimmel aan de muren – of hoeveel fijnstof er in de lucht zit, voorspelt jouw gezondheid dus beter dan of je zelf gezond leeft.

Omstandigheden maken dus de mens. Iets wat in de politiek veel te vaak ‘vergeten’ wordt. En dat heeft grote gevolgen. Als je dagelijks in armoede leeft, kún je helemaal niet ver vooruit plannen. Als je in de Rotterdamse Afrikaanderwijk woont, heb je vijftig procent kans dat je een slechte gezondheid ervaart. Omstandigheden waar je individueel niets aan kan doen.

Sinds twee decennia zijn Nederlanders weer aan het krimpen. Ook nu weer dacht men eerst aan de genen – dat het gevolg was van migratie uit landen waar de mensen gemiddeld kleiner zijn. Maar dat blijkt niet zo te zijn. Onderzoekers gaan er vanuit dat de krimp grotendeels komt door minder goede leefomstandigheden, als gevolg van grotere ongelijkheid. De sleutel naar een beter leven voor ons allemaal ligt daar: Nederland betaalbaar maken voor iedereen.

**Van festival tot staking: hoe onze Kamerleden
deze zomer het nuttige met het aangename verenigen**

RECES ZONDER STRESS

Ja, ze bezoeken festivals, drinken een biertje met vrienden op het terras en gaan op vakantie. Maar als je toch in het land bent, kun je net zo goed even buurten bij mensen die zorg nodig hebben, het OV checken of meelopen met een staking. Reces zonder stress? Ja. Stilzitten? Zeker niet. Om hun zomerplannen te achterhalen, legde de Tribune aan Jimmy, Sandra en Sarah drie vragen voor.

Eindelijk zomervakantie. Oók voor onze drie Tweede Kamerkanjers! Even geen plenaire vergaderingen, geen commissiedebatten, geen eindeloze stemrondes meer. Tijd om de laptop dicht te klappen en níets te doen. Tenminste, dat is de theorie. Want SP'ers zijn natuurlijk geen doorsnee Kamerleden...

Sarah Dobbe

Ga je naar een muziekfestival?

Ik ga naar Lowlands, ook al is het belachelijk duur geworden. Maar ik ga toch, samen met een vriendin die ik al 35 jaar ken en met wie ik vaker naar Lowlands ga. Ik vind het gewoon heel bijzonder om samen met haar te genieten van de muziek en de heerlijke sfeer.

SP-Kamerleden staan erom bekend dat ze veel het land in gaan om mensen te spreken. Bij wie ga jij langs deze zomer?

Ik ga langs bij mensen die huishoudelijke zorg krijgen. Die wordt namelijk door dit afbraakkabinet weggezet als 'poetshulp' die mensen maar zelf moeten regelen. Maar deze zorg is ontzettend belangrijk voor mensen met een beperking of voor ouderen! Daardoor kunnen ze op een menswaardige manier thuis blijven wonen.

Naar welke SP-actie deze zomer kijk jij het meeste uit?

Het Festival voor Gelijkheid natuurlijk. Wat een mooie manier om de zomer samen af te sluiten!

Jimmy Dijk

Ga je naar een muziekfestival?

Het festival Noorderzon. Een festival op het Noorderplantsoen midden in Groningen. Met muziek, kunst, theater, eten en drinken. Supergezellig!

SP-Kamerleden staan erom bekend dat ze veel het land in gaan om mensen te spreken. Bij wie ga jij langs deze zomer?

Op zaterdag 4 juli hebben we een bijeenkomst voor nieuwe leden van SP Jongeren en daar wil ik graag bij zijn. Zij zijn flink gegroeid en hebben nu meer dan 1.000 leden. Heel belangrijk voor onze partij en de toekomst!

Naar welke SP-actie deze zomer kijk jij het meeste uit?

Natuurlijk ga ik ook naar ons Festival voor Gelijkheid op zaterdag 5 september in Haarlem. Hier komen we met zoveel mogelijk leden en sympathisanten bij elkaar. Een jaarlijks terugkerend evenement met muziek, cultuur en maatschappelijk debat rondom sociale rechtvaardigheid en solidariteit.

Sandra Beckerman

Ga je naar een muziekfestival?

Ik ga altijd naar het festival Noorderzon in Groningen, hoewel dat niet echt een muziekfestival is, maar een kunst- en cultuurfestival. Eén groot feest!

SP-Kamerleden staan erom bekend dat ze veel het land in gaan om mensen te spreken. Bij wie ga jij langs deze zomer?

Het openbaar vervoer is voor mij deze periode een nieuw onderwerp. Hier willen we meer mee gaan doen, ook richting de Provinciale Staten-verkiezingen. Dus bij het OV ga ik deze zomer zeker een kijkje nemen.

Naar welke SP-actie deze zomer kijk jij het meeste uit?

Allereerst de FNV-stakingen en uiteraard het Festival voor Gelijkheid. Op naar een hete zomer!

STADSVERNIEUWING OF STADSVERNIELING?

IN AMSTERDAM KOMEN BEWONERS IN VERZET

‘Toen ik in overleg met burgemeester Halsema en de directie van corporatie De Key vroeg waar de huuropbrengsten van de afgelopen zeven jaar waren gebleven, zag ik vooral wazige blikken’, aldus Eva Bollen van Red Amsterdam-Noord. ‘Ze konden mij niet uitleggen waarom er zeven jaar geen moer aan woningonderhoud was gedaan, waardoor verkrotting optrad.’ Niet alleen in Amsterdam-Noord, ook in Nieuw-West en Zuid-Oost doet dit probleem zich voor. Dit brengt het Amsterdamse stadsbestuur van Pro en D66 ertoe om de komende vier jaar drieduizend woningen te slopen, terwijl er een schreeuwend gebrek aan betaalbare huisvesting is. Samen met bewoners komt de SP in actie.

In de jaren ‘90 hebben CDA en VVD de sociale woningbouw verkwaanseld. Woningbouwverenigingen werden omgekat tot corporaties, kregen 60 miljard euro en werden verantwoordelijk voor de volkshuisvesting. In Amsterdam zijn er negen corporaties die samen iets minder dan 200 duizend woningen in bezit hebben (zo’n 40 procent van het woningbezit in de stad). Hun overbetaalde directies en raden van toezicht zijn er in eerste instantie op gericht de waarde van hun woningbezit te optimaliseren. Dat spoort lang niet altijd met de belangen van hun huurders.

VERWAARLOOSD, VERROT EN VERVOLGENS GESLOOPT

In samenspraak met de gemeente werken de corporaties aan ‘stadsvernieuwing’ door slecht onderhouden complexen te slopen en nieuwbouw te ontwikkelen. Wat er zoal misgaat met deze sloop-nieuwbouwprojecten? Wat niet?

Om te beginnen worden huurders doorgaans pas bij renovatie en sloop-nieuwbouwplannen betrokken wanneer die al klaar zijn. Vanwege schimmel, vocht en tocht in hun woningen zien de meeste bewoners van verwaarloosde huizenblokken uit naar een andere woning, waardoor de plannenmakers doorgaans weinig in de weg

wordt gelegd. Huurders die bezwaar maken worden door de grootstedelijke gemeente- en corporatiebureaucratie vaak als lastpakken gezien. De inspraak wordt geregeld via bewonerscommissies, waarvan de leden soms met voorrang door de corporaties aan een passende woning worden geholpen. Over het recht op terugkeer van bewoners en de hoogte van de huur na de nieuwbouw wordt te vaak in vage termen gesproken.

DE SP KOMT IN ACTIE

De Kolenkit in Bos en Lommer is zo’n Amsterdamse buurt die door de corporatie Rochdale en de gemeente op de schop wordt genomen. Begin vorig jaar kwamen bij de SP de eerste telefoontjes binnen van boze en bange huurders van de corporatie, die bezig was om bewoners ‘uit te plaatsen’. Vooral voor oudere huurders – voor een groot deel Marokkaanse en Turkse gastarbeiders – was dit een drama.

Ouderen werden onder druk gezet om woningen in andere buurten te accepteren, waardoor zij de dagelijkse hulp van burens en kinderen dreigden kwijt te raken. Terugkeergaranties na nieuwbouw bleken boterzacht en de rechten van inwonende kinderen waren niet

duidelijk. De corporatie spande zelfs een rechtszaak tegen een inwonende dochter aan. Die zou 30.000 euro per maand plus proceskosten moeten betalen wanneer zij haar woning niet tijdig op zou geven. Volgens de rechter een eis die zo buitensporig was dat hij daar niet eens serieus op wilde ingaan.

Vanuit de SP-West zijn we deur aan deur gegaan in de Kolenkitbuurt Midden en hebben we meerdere buurtbijeenkomsten gehouden, waarbij telkens tientallen huurders aanwezig waren. Vooral de kinderen van oudere huurders konden het niet langer aanzien hoe de corporatie solde met hun bejaarde ouders die ‘s nachts wakker lagen en kalmeringsmiddelen slikten omdat ze gedwongen moesten verhuizen. ‘Wat hier ook meespeelt is dat de gemeente af wil van ons soort mensen’, aldus bewoonster Ghizlaine: ‘De oorspronkelijke bewoners moeten verkassen omdat er in wordt gezet op gemengde buurten. Het maakt mij boos als ik zie hoe er met mijn ouders wordt omgesprongen.’

‘ROCHDALE MOET LUISTEREN!’

Eind augustus vorig jaar waren de huurders het zat. Met vijftig ouderen, jongeren en kinderen, met toeters en ballonnen en een spandoek ‘Rochdale moet luisteren’ liepen zij onaangekondigd het kantoor van de corporatie binnen en eisten een gesprek met de directeur. In de hal deelden meerdere huurders hun treurige ervaringen met de corporatie. De directeur die de klachten aanhoorde, was bereid twee dagen daarna met een vertegenwoordiging van de huurders verder te praten. Daarbij gaf hij aan dat er helaas wat dingen mis waren gegaan en werd er beterschap beloofd.

In de maanden daarna werd er iets meer maatwerk geleverd, maar in veel gevallen bleef het bij mooie woorden. Een van de resultaten van het buurtverzet was dat de onderlinge band tussen de bewoners sterker werd. Dat zag je bij de begrafenis van John, een zeventiger die in de Kolenkit geboren en getogen was en zich tot de laatste dag tegen de sloop van zijn buurt verzet had. John had geen familie

meer, maar op zijn uitvaart waren twintig buurtgenoten en SP'ers aanwezig.

VAN EEN HANDJEVOL NAAR EEN BEWEGING

Actievoeren is niet altijd makkelijk maar als je beet hebt, geeft dat voldoening en plezier. 'Zeker wanneer je niet alleen samen de straat opgaat, maar ook af en toe samen eet en elkaar leert kennen', zegt SP-West-coördinator Marten Boekelo. Het afgelopen jaar is SP-West van een clubje van een paar actieve mensen uitgegroeid tot een groep van enkele tientallen mensen, met een harde kern van tien activisten. Een van de meest actieve voortrekkers is Sjerp van Wouden, een kleurrijke joodse jongeman met keppeltje, die niet alleen actie voert maar ook vaak met leden aan de lijn hangt en ze motiveert om aan onze acties mee te doen.

De les die we in Kolenkit Midden hebben opgedaan is dat je als bewoners en SP pas echt ertoe doet als je er van meet af aan boven-

op zit. Want zodra huurders met de plannen akkoord zijn gegaan, is het meestal te laat om die nog te stoppen. De eerste vraag is dus of een meerderheid van de bewoners voor sloop-nieuwbouw kiest of voor renovatie. Als bewoners kiezen voor renovatie, moet er zo snel mogelijk gemobiliseerd worden.

Paulus Jansen, voormalig SP-Kamerlid en voormalig directeur van de Woonbond, pleitte in 2008 al voor een verbod op sloop van bewoonbare panden waar huurders voor te vinden zijn. Als een meerderheid van de huurders toch kiest voor sloop-nieuwbouw, moeten er harde toezeggingen komen van de corporatie en de gemeente rond uitplaatsing, terugkeer en de hoogte van de huur na nieuwbouw. Want 'in geluk kun je niet wonen', zoals de Amsterdamse wethouder Jan Schaefer bijna 50 jaar geleden al zei. <

'Weet u wie dit is?' vroeg Jimmy Dijk toen hij in een Kamerdebat een foto omhoog hield. 'Dit is Camiel.' Om vervolgens ook een foto te tonen van Peter Wennink, multimiljonair en oud-baas van chipmachinefabriek ASML. Om duidelijk te maken hoe het kabinet danst naar de pijpen van wie rijk en machtig is en gewone werkende mensen als Camiel in de kou zet.

Camiel Breet bestaat echt. Hij is 19 jaar, woont in Kampen, werkt in een autowasstraat en is ruim een jaar lid van de SP. 'Toen ik een jaar of 16 was ging ik wat meer lezen en merkte ik dat de verhalen in linkse boeken over mij gaan en over mensen in mijn omgeving. En als ik Jimmy in debatten bezig zag, herkende ik dat ook. Zijn optreden sprak me aan en op een avond dacht ik ik wil zelf ook wat doen en meldde me aan als lid.'

En hoe vond je Jimmy's betoog met jouw foto?

'Het was gek om te zien, maar heel mooi hoe hij helder maakt dat de regering geen boodschap heeft aan een doorsnee persoon en de mensen met stapels geld het beleid laat dicteren. Ik heb er veel positieve reacties op gekregen, ook van mensen die ik al lang niet gesproken had.'

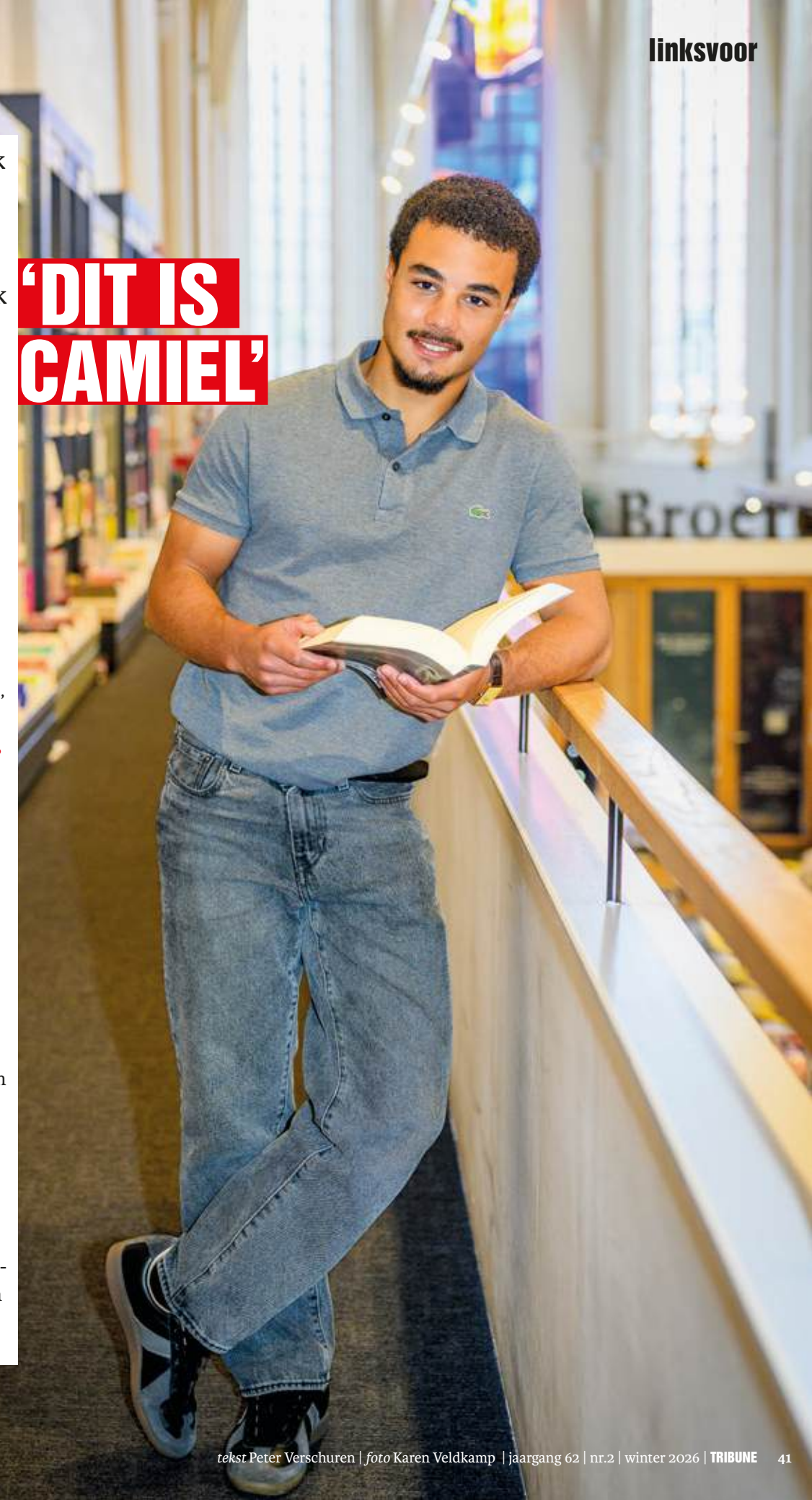
Je zit sinds kort in het bestuur van de SP-Jongeren en daar noemen ze jou 'het linkse Instafenomeen'. Hoe zit dat?

'Ik maak graag filmpjes die ik op Instagram zet. Die gaan over allerlei actuele dingen waar ik dan een linkse, socialistische kijk op geef.'

Kun je een voorbeeld geven? En waar kunnen mensen jouw filmpjes vinden?

'Thierry Baudet hemelde een keer de tijd dat Nederland koloniën had op als een compleet walhalla. Ik zet daar dan de werkelijkheid tegenover. Dat was een filmpje dat vaak bekeken is en waar veel reacties op kwamen. De filmpjes zijn te vinden op DeKritischeKamer.'

'DIT IS CAMIEL'

TWEE SP JONGEREN REAGEREN OP EEN ACTUELE STELLING:

“We moeten protesten tegen
asielopvang niet alleen
veroordelen maar ook zelf
tegenprotesten organiseren”

EENS

MENKE UBBENS

Rechts-radicalen hebben binnen no-time aan grondgebied gewonnen en gedachtegoed genormaliseerd dat enkele jaren terug nog ondenkbaar was. De voedingsbodem van deze beweging is ongenoegen in de samenleving over dagelijkse problemen: een tekort aan betaalbare woningen, lange wachttijden in de zorg, onveiligheid op straat en de hoge kosten van andere voorzieningen.

De neoliberale politiek van de afgelopen jaren heeft geen oplossing geboden ondanks alle mooie (verkiezings)praatjes. Radicaal-rechts biedt hierin een nieuwe ‘oplossing’: migranten, buitenlanders en niet-witte mensen zijn het probleem en als we die weren uit ons land dan komt alles goed. Deze analyse snijdt geen hout, want hoe kunnen de mensen die net zo weinig hebben tegelijkertijd de macht in handen hebben? Wij weten dat de oorzaken van de problemen liggen bij de verdeling van rijkdom.

Het is dus aan de SP om bloot te leggen dat de argumenten van deze partijen niet kloppen en vol tegenstrijdigheden zitten. Ze proberen gewoon af te leiden van de echte oorzaken van de problemen binnen het kapitalisme. Naar mijn mening is het daarom essentieel om zoveel mogelijk tegengas te geven tegen radicaal-rechts, door onder andere de protesten tegen asielopvang te veroordelen en tegenprotesten te organiseren. Daar kunnen we veel mensen mee bereiken.

Nu het radicaal-rechts gelukt is om de politieke agenda te bepalen, is het voor ons zaak om dit thema in de media aan te grijpen en zoveel mogelijk onze eigen ideeën te verkondigen. Als socialisten weten we dat het niet voldoende is om extreemrechts enkel te analyseren, we moeten het ook actief bestrijden.

ONEENS

ALEX KOPPERS

Moeten we protesten tegen asielopvang veroordelen en tegenprotesten organiseren? Nee, juist niet. We moeten voorkomen dat we met een moreel verheven vinger mensen die hun onvrede op dit onderwerp uiten veroordelen of wegzetten als racisten en fascist. Betekent dit dat we partijen als de PVV achterna gaan? Nee, natuurlijk niet. Wij zullen de haatzaaijer van mensen zoals Wilders aanvallen. Onze nadruk moet liggen op het onnodig naar Nederland halen van arbeidsmigranten, betaalbaar wonen en zeggenschap over de eigen omgeving.

Dat wij mensen niet tegen elkaar opzetten, betekent echter niet dat we niets moeten doen met de diepgewortelde gevoelens van machteloosheid die veel mensen voelen. Deze onvrede biedt juist kansen om ook deze groep mensen tegen het systeem te organiseren dat hun problemen in stand houdt. De vluchtelingenstromen zijn bij uitstek een probleem veroorzaakt door het kapitalisme. Het zijn de imperialistische oorlogen en armoedige omstandigheden in het zuidelijke deel van de wereld die deze migratiestromen op gang hebben gebracht. Daarnaast worden ongecontroleerd massa's arbeidsmigranten ons land binnengelokt om ze vervolgens als lucratief verdienmodel te gebruiken.

Ook zie je dat er boosheid is om de spreiding van asielzoekers. Laten we er samen met mensen voor zorgen dat asielzoekers eerlijk over het land verdeeld worden in plaats van dat de verantwoordelijkheid wordt afgeschoven op alleen die gemeenschappen waar al zoveel van afgebroken is. Zo kunnen er in heel veel gemeentes minder opvangplekken nodig zijn en wordt kleinschaligere opvang mogelijk.

Het is niet genoeg om te zeggen dat de problemen die mensen hebben door kapitalisme komen en de zorgen van mensen over migratie weg te wuiven. Een steeds grotere groep Nederlanders wil minder migranten. We moeten naar deze groep mensen durven luisteren en duidelijk maken dat wij de enige zijn die het echt kunnen oplossen. Laten we de protesten niet veroordelen, maar juist een koers kiezen die de gevoelens van mensen accepteert en in productieve banen leidt.

SP.
JONGEREN

HELP MEE EN WORD EEN ONLINE SP-ACTIVIST

Om mensen met de SP in aanraking te laten komen staan we natuurlijk vaak op straat of aan de deur. Maar het is ook steeds belangrijker geworden om online een goed visitekaartje van onze ideeën achter te laten. Een bericht op bijvoorbeeld Instagram of TikTok is steeds vaker de eerste plek waar mensen in contact komen met onze partij.

Jij kan helpen om de ideeën van de SP online nog verder te verspreiden! Waar andere partijen financiële geldschietters nodig hebben om hun bereik te vergroten, hebben wij iets veel krachtigers: elkaar! Onze online aanwezigheid groeit hard. Dat komt door betrokken SP'ers die online meehelpen met het delen van onze boodschap voor een betaalbaar Nederland. Doe jij ook mee?

DOE MEE MET TEAM JIMMY

Tijdens de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen zijn we met een experiment gestart: Team Jimmy. Via deze online WhatsApp-community kunnen we mensen direct bereiken met ons verhaal op sociale media en mensen vragen te helpen met het verspreiden van onze boodschap.

En dat werkt! Al meer dan duizend mensen zijn ondertussen lid geworden van Team Jimmy. Tijdens de Maak Nederland Betaalbaar-campagne gaan we daarom door met Team Jimmy. Doe jij ook mee? Scan dan deze QR-code.

VOLG JJ ONZE TWEEDE KAMERLEDEN AL?

Iedere week doen Jimmy, Sandra en Sarah voorstellen voor een beter Nederland. Naast ons SP-kanaal houden zij je via hun persoonlijke accounts op de hoogte van alle acties en activiteiten waar zij mee bezig zijn in de Tweede Kamer en daarbuiten. Je volgt Jimmy, Sandra en Sarah via deze accounts:

Jimmy Facebook JimmyDijkSP
Instagram jimmydijksp
TikTok jimmydijk1985

Sandra Facebook sandra.beckerman.9
Instagram sandra_beckerman/
TikTok sandrabeckerman

Sarah Facebook SarahDobbeSP
Instagram dobbesarah
TikTok sarahdobbe

CARTOON

Jan-Jacob Christiaanse

